

Traditional Wrestling

Cultural Tourism And Local Development

**Guy JAOUEN & Antonio BARREÑADA,
Hristos GATSIOS, Babis ELISIADIS, Anta TSAIRA,
Nicolae DOBRE, Cristian VADUVA, & Marko PANOVIĆ**

TRAWECU

Traditional Wrestling for Cultural Tourism

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Traditional Wrestling

Promoting Traditional Wrestling For Cultural Tourism and Local Development

**Main contributors in the project:
Hristos Gatsios, Charalampos Elisiadis, Anta Tsaira,
Guy Jaouen, Christian Pelé, Aurélie Epron,
Marko Panović, Jovica Mihailović,
Aca Stanojević, Dejan Čikarić
Antonio Barreñada, Vicente Martín, Roberto Baelo,
Nicolae Dobre, Cristian Vaduva, Marius Bolba.**

Contents

- P. 4 Contents
- P. 6 Forewords
- P. 9 Generic text: Traditional Sports and Perspectives for cultural tourism and local development
- P. 16 Greek translation
- P. 23 Romanian translation
- P. 29 Serbian translation
- P. 35 French translation
- P. 41 Spanish translation
- P. 47 PHOTO ALBUM
- P. 53 Partners of TRAWECU and their projects
- P. 54 The Greek project
- P. 61 The Romanian project
- P. 66 The Serbian project
- P. 71 The French project
- P. 78 The Spanish project
- P. 87 Map of traditional wrestling styles in Europe
- P. 91 Books on traditional wrestling

Acknowledgements and Credits

This project and this book are the result of a long work, in fact the result of a life of commitment for several of the actors, either as wrestler, leader or researcher.

It is also the result of the work of many friends and supporters of traditional wrestling and traditional sports and games in general, and we are sorry to not be able to mention all of them:

Palestikos Omilos Kalon Dentron & Palestikos Omilos Diogenis: Anta Tsaira, Charalampos Elisiadis, Hristos Gatsios (Greece); **Association Européenne des Jeux et Sports Traditionnels:** Guy Jaouen, Aurélie Epron; **Asociația Română a Jocurilor Sporturilor Tradiționale & Federația Română de Oină:** Nicolae Dobre, Cristian Văduva and Marius Bolba (Romania); **Universidad de León & Federación de Lucha Leonesa:** Antonio Barreñada García, Roberto Baelo Álvarez and Vicente Martín Sánchez (Spain); **Rvackiklub Vitez Sabac:** Jovica Mihailović Marko Panović, Aca Stanojević, Dejan Čikarić and Marko Jovanović (Serbia); **Fédération de Gouren:** Christian Pelé, Morgan Lamy (France); **Ti Ar Gouren:** Jacques Le Goff, Nelly Poupon, Jean Pierre Jaouen (France); **Fédération Internationale des Luttes Celtiques:** Matthew Bennett Nichols (USA);

Photo credits

Photos are mainly from Antonio Barreñada Garcia, Guy Jaouen, Nicolae Dobre, Dan Buzea, Marko Panović and archives of all partners.

This book is dedicated to Anastasios Gatsios and all leaders and local promoters of traditional wrestling who give a lot of their free time in order to transmit this cultural heritage to the future generations.

THE PARTNERS

Leader: *Palestikos Omilos Kalon Dentron* is a wrestling club based in the prefecture of Serres, Greece. The Club was established in 1988 with the aim to promote and disseminate wrestling in all its forms (traditional wrestling and Olympic wrestling).

Partners:

European Traditional Sports and Games Association (AEJeST) represents a network of TSG federations, associations, as well as universities and museums active in the field of TSG. www.jugaje.com.

The **University of León**, Spain, has dedicated much research in the field of TSG. The University of León includes among its departments the Faculty of Physical Activity and Sport Sciences of Castilla y León.

The **Romanian Traditional Sports and Games Association** is a national organization, which was registered in 2017. Its purpose is to recover, develop and promote Romanian traditional games and sports.

Rvackiklub "Vitez" Sabac, Serbia, was founded in 2007. The association is based in Sabac and deals with Olympic disciplines and also non-Olympic ones such as traditional Serbian wrestling. The partner has organized several "Village Olympic Games".

Palestikos Omilos Diogenis, is a wrestling club based in the city of Serres, Greece. The association was established in 1988 with the aim to promote wrestling (traditional wrestling - freestyle and Greco-Roman Olympic wrestling, etc.).

Forewords

The TRAWECU project was born from various and multiple encounters between groups of wrestlers from different countries motivated by the transmission of social practices such as wrestling and traditional sports. Many of these meetings are now partly organized through the AEJeST network, the European traditional sports and games association created in 2001 and which is an organization recognized by UNESCO and the European Commission. We can also add the FILC, the International Federation of Celtic Wrestling, which gather a dozen of small federations and who is a facilitator of meetings for the traditional wrestling network.

It is especially from 2014 that significant meetings have been organized, following the vote by the European Parliament, in 2012, of a text asking "the European Commission to support indigenous sports and games which are part of the rich cultural and historical diversity of the European Union, symbolizing its motto 'United in diversity'". The Parliament drew a particular attention to the support for popular festivals that host these activities.

Since this 2012 decision, the Erasmus+ Sport program has permitted the organization of dozens of projects related to the promotion of "European Traditional Sports and Games, European intangible cultural heritage". These projects have permitted the local actors to discover actors from other European regions, other cultures, to share questions, ideas and to develop solutions together.

Today, UNESCO's observation is that most of the regional practices of traditional games and sports are in danger of disappearing. Several politico-economic factors are at the root of this situation, such as the rural exodus - which creates a form of expropriation of their areas of expression - or the lack of social and economic recognition, rigorous conservatism, instrumentalization of traditional styles as a preparatory practice for Olympic sports, etc.

However, the motivation of the actors of the TRAWECU project is that it is always possible to reverse a delicate situation from the moment when we know the explanation of the problem and that a certain freedom is left to the actors in order to build solutions. We know that some communities of wrestling are not always open to certain experiments and to this we respond that we must build communities that are open to the whole of society.

This implies indoor sport practice of course, and for people who do not want competition, leisure practice outside of championships. This leisure practice is close to the festive spirit that still accompanies many traditional wrestling matches that are organized outdoors during the summer local festivals. There

is also the initiations that are offered as games at festivals, and of course those which can be offered in the school programme in the areas concerned by the different traditional styles.

But the various actors of traditional games and sports (federations, associations, museums, sports clubs, etc.) must be prepared and trained in order to better collaborate with the other entities involved in cultural tourism and local development.

It is therefore time to develop strategies to integrate traditional sport into the active leisure offered by the various players in tourism linked to sustainable development.

The motivations for this project are expressed in the first part of the book. The second part describes the projects implemented by the various partners or examples of experiments already carried out. These guidelines are backed up by questionnaires which have been posted online (on the Internet) in the various countries concerned, even if the time allotted for its opening to the public was too short compared to the deadline of the project.

It must also be said that the TRAWECU project was greatly impacted by the Covid-19 crisis (2020 & 2021), but that this undoubtedly strengthened the links between the project partners. This crisis could have generated a situation of stress and panic due to all the responsibilities concerning the project. On the contrary, the partners have shown a capacity for resilience which could be explained by the practice of wrestling where in the bout one is alone to find a solution, or even more simply because they were absolutely focussed on bringing this project Erasmus to a successful conclusion.

We end these words by affirming that if the population of the areas concerned by these traditional wrestling practices does not itself take over the work of safeguarding and transmitting these cultural practices, no one else will do it in their place and that this part of regional culture could be quickly forgotten in today's globalized world.

The team of Trawecu.

**Traditional Sports
and Perspectives
for Cultural Tourism
and
Local Development**

Traditional Sports and Perspectives for cultural tourism and local development

Introduction

For some time, initiatives linking traditional sports and games, local development and sustainable tourism have been part of the concerns of intergovernmental organizations and various NGOs. It is a sign of the times and it is unfortunately reinforced by the current Covid 19 crisis which is also indicative of a global crisis of civilization.

This TRAWECU project which wishes to associate the promotion of traditional wrestling with cultural tourism and local development is a continuation of previous projects. For example in 2017 and 2018, another Erasmus+ Sport project had already brought together some of the present TRAWECU actors as project partners, or as associated groups. The aim of this project was to identify traditional wrestling groups not organized into a regional or national federation. It was then to initiate collaborations with these groups in order to share ideas and experiments in order to convince them of the interest of being organized in a transnational network. The conclusions of this previous project were to propose new innovative actions in order to extend the offer of the practice and transmission of traditional wrestling to new groups of people also interested in the regional cultural and economical aspects.

Several working axes had been identified as important. The goal was to help to organize the transmission of the traditional wrestling styles through:

- A sport and socio-cultural network organized at regional, national or trans-regional level (documentation, teaching, information, etc.)
- The achievements of this new multi-purpose network (see example of the development plan in Bretagne) in order to introduce some practices into the school curriculum through collaboration with the administration or with regional groups of teachers ready to make experiments.
- The use of traditional sport in general within the framework of sustainable development by relying on networks involved in the economy of cultural tourism and local development.

It is mainly this last point that is at the center of the TRAWECU project.

A few observations to understand the situation...

Already in 1986 the Director General of UNESCO pointed out the danger of the disappearance of traditional sports and games (TSG). He specified that “the more and more preponderant place taken by the sporting spectacle and its media coverage in our societies constituted a serious threat to the survival of other sporting practices considered as minor because they are practiced regionally. Thus a whole section of the rooted body cultures, and still popular on our planet, is threatened with extinction”. Since the fall of the Berlin Wall, the situation has worsened with the liberalization of economic exchanges (liberal globalization), which consists of eliminating all obstacles to trade in order to facilitate the circulation of goods, services and capital. It is the application of these commercial rules to cultural products, including sport, by the promoters of globalization which has created a system which largely favors the sporting spectacle, generally from the dominant countries, since it is organized by them.

Faced with the danger of the cultural diversity disappearance, UNESCO drew up its Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage of Humanity (ICH) which was voted in 2003. Then in 2005, the intergovernmental body had its 2005 Convention adopted in order to protect in a more pragmatic way the diversity of cultural expressions as bearers of identity, values and meaning. This last text formalized the right to give priority to a national cultural policy. This point is absolutely essential for developing countries to avoid being hampered by extra-national legal constraints in their cultural development policy. Indeed we have always observed that in the opposite case it is accompanied by a phenomenon of ‘deculturation’.

This legal framework has facilitated the awareness of many people and institutions around the world. UNESCO wrote then that “traditional sports and games are part of the intangible heritage and represent a symbol of the cultural diversity of our societies”. It should be noted that article 13 of the 2005 UNESCO convention requires that culture be integrated into the policy of sustainable development, which should facilitate coordination with institutional partners for the development of cultural tourism linked to traditional sports practices. It should also be noted that since the end of the 2000s, initiatives linking traditional (indigenous) sports, local development and sustainable tourism have been part of the concerns of UNESCO and various specialized NGOs. Several conferences related to traditional sports have already dealt with this theme: Verona (Italy) in 2010, Mauvezin (France) in 2011, Tamanrasset (Algeria) in 2019, Svetvinčenat (Croatia) in 2021.

In the context of the debate on ecological transition, this permits us to speak of the close link between Biodiversity and Ludodiversity in the phenomena of biological and sociological habitat destruction. Indeed we know that habitat destruction creates a mechanism that exterminates species. So by draining swamps and cutting down forests, you eliminate species that depend on these

habitats to survive. According to the same phenomenon, when the familiar social habitat of a human community is destroyed (rural exodus, forced political exodus, etc.) indigenous sports practices tend to disappear because the familiar social habitat has disappeared (deculturation). See definition of the concept of Ludodiversity (Renson, 2004¹).

Moreover, by referring to sports policy in the various European countries, actors of indigenous sports have been able to observe that, in general, reason of State leads to favoring the practice of globalized sports by highlighting the quest for medals (the performance) and the promotion of the 'national' fibre. The observation is therefore that, in general, the development of so-called regional practices is not considered a priority. They are thus subject to discriminatory measures in their promotion and social recognition. While these practices are both Sport and Culture, they were not recognized for either of these facets until the 2000s. It is the 2003 UNESCO Convention that gave them official status through the notion of practices related to the Intangible Cultural Heritage of Humanity (ICH).

This new statute of 2003 endorses the fact that the social practices that are grouped under the denomination traditional sports and games (TSG) are in fact the creations and the image of a particular culture. They are the expression of a way of thinking and acting and they stage resurgences anchored in the deep memory of the concerned social group. It is a culture that lives through the memory of body gestures. It is a heritage that each child can bring to life during his play relationships with other children. Along with other body activities of cultural tradition, such as dance, they reveal the deepest characteristics of the culture to which they belong.

TSGs are Recreation, Culture and Education and it is important to associate them with all the other elements of the Intangible Cultural Heritage of the regional culture: music, dances, gastronomy, crafts, theater in the regional language, etc. Then this allow us to consider that these cultural practices belong more globally to 'extended Communities', that is to say to a whole group of people who recognize themselves through them (the practices) and who accept them as an element of their culture of belonging: players, referees, managers, but also family, friends, neighbors, etc.

We have chosen to name these extended Communities "Ludic Communities". For example, in Switzerland, Schwingen wrestling has developed as a national sport and enjoys great popularity and wide support among the population. The federation's website announces that "Many customs and traditions are closely linked to this sport and wrestling festivals²", which means that Schwingen

¹ Ludodiversity means the variation among all movement cultures, encompassing the domains of play, physical culture and movement expression and their respective sub-fields, such as: games, sports, physical exercises, dance and acrobatic performances"

² Schwingfest

wrestling has become a kind of common core, a binder, around which several other traditional practices are aggregated. In Greek Macedonia we can also talk about binding in connection with the traditional Pali wrestling because many festivals are articulated around the symbolism of this practice.

Objectives and perspectives of the project

The general objective of the 2017-2018 project had shown that traditional recreational practices are in danger of disappearing if nothing is done to organize transmission in a different way. Indeed, in modern societies marked by migration, liberal governance, globalization, traditional sports and games cannot be maintained by an organization and transmission based solely on local social structures as they have existed for centuries (Oral transmission, automatic solidarity, etc.). By organizing themselves through trans-regional networks while keeping a link with the celebrations of the cultural community, it appeared that the safeguarding and transmission of these practices was possible when the actors act in collaboration with institutional networks such as schools or local and tourism development committees.

The TRAWECU project wishes to use traditional wrestling as the main vehicle in order to attract a *wider Public* to festivals where this practice serves as a link. Depending on the regions of Europe, other traditional sports can play this important binder role. These celebrations of two or three days of festivities, often linked to the religious calendar (wakes), offer a secular program where the local populations express their culture (games, dances, music, gastronomy, etc.). If the main entertainment disappears, the whole festival is in danger of disappearing.

For our project, it is therefore a question of using traditional wrestling within the framework of a strengthened relationship with intangible cultural heritage, with also the objective of supporting local development and sustainable tourism. This means that collaborations and partnerships will be sought so that the various protagonists (federations, municipalities, tourism committees, local economic actors) set up a game where everyone wins. This also means that the strategy will be to redevelop the TSGs without distorting social practices and the relationship with the notion of ICH that is to say without falling into 'folklorization'.

The term *Wider Public* means that partnerships will be set up with other actors, for example schools or regional (or national) educational institutions in order to introduce traditional wrestling (TSGs in general) and the values they convey in the school program. This is important in order to integrate national development strategies, as stated by UNESCO. The diversity represented by TSGs indeed represents a fertile ground for learning and inventiveness. They are a toolbox for the renewal of educational practices which can therefore become a force of proposal, of intellectual production for social or economic projects.

Research has shown that playful behaviors are deeply cultural and depend on the rules and social codes established by the culture of reference through games. Playing together is therefore a way of learning to live in community. Here is an example through what is called inter-generationality. Thus, in several regions of Europe, schools have set up exchanges between children and grandparents during meetings through practice of traditional games. This has allowed the two social groups, which are more and more separated by communication technologies, to get to know and understand each other better, a key factor for the continuity of a cultural community.

After a historic theatrical session – Meeting of Serres, Greece, September 2021

These experiences have also highlighted the fact that the protagonists also share a source of relational and emotional well-being and that can be associated with the notion of 'social health'. These experiences develop the spirit of sharing and collaboration between players and offer moments of cultural fusion. This also goes towards a return to the values of the indigenous sports because we can say that no traditional society has ever set up a system of competition between its own members, but a simple system of emulation at the service of the group. Indeed, recreational activities have always been designed to unite the community, not to divide.

Indigenous sports can then promote exchanges between participants and visitors of a festival and the whole thing generates an atmosphere of shared culture that must be preserved and passed on. This point also corresponds to what emerges from the current 'new tourist trends' which emphasize original experimentations, heritage and a return to authenticity. A recent survey also shows that nearly a quarter of people say that they practice non-formal sport (games) during their vacation time. Their motivation is the recreation, well-being, connection with nature and meeting others. In both cases the traditional sports or games represent an added value.

We are therefore clearly within the framework of sustainable cultural tourism. By cultural tourism we mean a form of tourism whose objective is to discover the cultural heritage, the way of life of a region as well as that one of its inhabitants wishing to remain actors in their own lives. By sustainable, we apply activities that respect, preserve and sustainably enhance the heritage resources (natural, cultural and social) of a territory for the attention of visitors (nationals or foreigners), in such a way as to minimize the negative impacts that they could generate.

This last criterion is respected if we consider that most of indigenous sports appear at the time of a party, in a field, in a square or on the sea, and then they disappear as soon as the party is over. These practices have always been in harmony with nature, without ever wanting to direct it, and are thereby a guarantee of sustainable development. Moreover, the equipment needed to practice traditional sports is generally inexpensive and produced locally.

Delegates of TRAWECU playing Breton bowls – meeting of Morlaix, France, March 2022..

All these considerations show that in fact the practice and transmission of TSGs is at the centre of a societal debate. We are well aware that the great current problem is to organize a sustainable future for our societies, at the economic and socio-cultural level. The system of headlong rush, which consisted in considering that the planet could bring us infinite resources, is today indefensible. It is therefore increasingly evident that the current economic model will have to be redesigned in order to take into account ecological challenges, and sports leisure will probably also have to be reviewed because the current sports and recreational system is directly derived from the economic system linked to growth and to the dream of eternal technological progress.

Παραδοσιακά αθλήματα και προοπτικές για τον πολιτιστικό τουρισμό και την τοπική ανάπτυξη

Εισαγωγή

Εδώ και αρκετό καιρό, οι πρωτοβουλίες που συνδέουν τα παραδοσιακά αθλήματα και παιχνίδια, την τοπική ανάπτυξη και τον βιώσιμο τουρισμό αποτελούν μέρος των προβληματισμών των διακυβερνητικών οργανισμών και διαφόρων ΜΚΟ. Είναι σημάδι των καιρών και δυστυχώς ενισχύεται από την τρέχουσα κρίση του Covid 19, η οποία είναι επίσης ενδεικτική μιας παγκόσμιας κρίσης του πολιτισμού.

Το έργο TRAWECU, το οποίο επιθυμεί να συνδέσει την προώθηση της παραδοσιακής πάλης με τον πολιτιστικό τουρισμό και την τοπική ανάπτυξη, αποτελεί συνέχεια προηγούμενων έργων. Για παράδειγμα, το 2017 και το 2018, ένα άλλο έργο Erasmus+ Sport είχε ήδη φέρει σε επαφή ορισμένους από τους σημερινούς φορείς του TRAWECU ως εταίρους του έργου ή ως συνδεδεμένες ομάδες. Ο στόχος αυτού του προηγούμενου έργου ήταν να εντοπιστούν ομάδες παραδοσιακής πάλης που δεν ήταν οργανωμένες σε περιφερειακή ή εθνική ομοσπονδία. Στη συνέχεια, ήταν να ξεκινήσει συνεργασίες με αυτές τις ομάδες για την ανταλλαγή ιδεών και πειραματισμών προκειμένου να τις πείσει για το ενδιαφέρον τους να οργανωθούν σε ένα διακρατικό δίκτυο. Τα συμπεράσματα αυτού του προηγούμενου έργου ήταν να προταθούν νέες καινοτόμες δράσεις προκειμένου να επεκταθεί η προσφορά της εξάσκησης και της μετάδοσης της παραδοσιακής πάλης σε νέες ομάδες ανθρώπων που ενδιαφέρονται επίσης για τις περιφερειακές πολιτιστικές και οικονομικές πτυχές.

Αρκετοί άξονες εργασίας είχαν προσδιοριστεί ως σημαντικοί. Ο στόχος ήταν να βοηθηθεί η οργάνωση της μετάδοσης των παραδοσιακών στυλ πάλης μέσω:

- Ενός αθλητικού και κοινωνικοπολιτιστικού δικτύου οργανωμένου σε περιφερειακό, εθνικό ή διαπεριφερειακό επίπεδο
- Των επιτευγμάτων αυτού του νέου δικτύου πολλαπλών χρήσεων (βλέπε παράδειγμα του σχεδίου ανάπτυξης στη Βρετανία) προκειμένου να εισαχθούν ορισμένες πρακτικές στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών μέσω της συνεργασίας με τη διοίκηση ή με περιφερειακές ομάδες εκπαιδευτικών που είναι έτοιμες να πειραματιστούν.
- Της χρήσης του παραδοσιακού αθλητισμού γενικότερα στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, στηριζόμενη σε δίκτυα που εμπλέκονται στην οικονομία του πολιτιστικού τουρισμού και της τοπικής ανάπτυξης.

Κυρίως αυτό το τελευταίο σημείο βρίσκεται στο επίκεντρο του έργου TRAWECU.

Μερικές παρατηρήσεις για την κατανόηση της κατάστασης...

Ήδη από το 1986 ο Γενικός Διευθυντής της UNESCO επεσήμανε τον κίνδυνο εξαφάνισης των παραδοσιακών αθλημάτων και παιχνιδιών (ΠΘΑ). Διευκρίνισε ότι "η ολοένα και πιο κυρίαρχη θέση που καταλαμβάνει το αθλητικό θέαμα και η κάλυψή του από τα μέσα ενημέρωσης στις κοινωνίες μας συνιστά σοβαρή απειλή για την επιβίωση άλλων αθλητικών πρακτικών που θεωρούνται ήσσονος σημασίας επειδή ασκούνται περιφερειακά. Έτσι, ένα ολόκληρο τμήμα των πολιτισμών του σώματος που έχουν ρίζες και εξακολουθούν να είναι δημοφιλείς στον πλανήτη μας, απειλείται με εξαφάνιση". Μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, η κατάσταση επιδεινώθηκε με την απελευθέρωση των οικονομικών ανταλλαγών (φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση), η οποία συνίσταται στην εξάλειψη όλων των εμποδίων στο εμπόριο προκειμένου να διευκολυνθεί η κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Είναι η εφαρμογή αυτών των εμπορικών κανόνων στα πολιτιστικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένου του αθλητισμού, από τους προωθητές της παγκοσμιοποίησης που δημιούργησε ένα σύστημα το οποίο ευνοεί σε μεγάλο βαθμό το αθλητικό θέαμα, κατά κανόνα από τις κυρίαρχες χώρες, δεδομένου ότι διοργανώνεται από αυτές.

Αντιμέτωπη με τον κίνδυνο εξαφάνισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, η UNESCO συνέταξε τη Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας (ΔΠΚ), η οποία ψηφίστηκε το 2003. Στη συνέχεια, το 2005, ο διακυβερνητικός οργανισμός υιοθέτησε τη Σύμβαση του 2005 προκειμένου να προστατεύσει με πιο ρεαλιστικό τρόπο την ποικιλομορφία των πολιτιστικών εκφράσεων ως φορέων ταυτότητας, αξιών και νοήματος. Αυτό το τελευταίο κείμενο επισημοποίησε το δικαίωμα να δοθεί προτεραιότητα σε μια εθνική πολιτιστική πολιτική. Το σημείο αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για τις αναπτυσσόμενες χώρες ώστε να αποφύγουν να παρεμποδίζονται από εξωεθνικούς νομικούς περιορισμούς στην πολιτική πολιτιστικής τους ανάπτυξης. Πράγματι, πάντα παρατηρούσαμε ότι στην αντίθετη περίπτωση συνοδεύεται από ένα φαινόμενο «αποπολιτισμού».

Αυτό το νομικό πλαίσιο διευκόλυνε την ευαισθητοποίηση πολλών ανθρώπων και ιδρυμάτων σε όλο τον κόσμο. Η UNESCO έγραψε τότε ότι «τα παραδοσιακά αθλήματα και παιχνίδια αποτελούν μέρος της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και συμβολίζουν την πολιτιστική ποικιλομορφία των κοινωνιών μας». Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 13 της σύμβασης της UNESCO του 2005 απαιτεί την ενσωμάτωση του πολιτισμού στην πολιτική της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία θα πρέπει να διευκολύνει τον συντονισμό με τους θεσμικούς εταίρους για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού που συνδέεται με τις παραδοσιακές αθλητικές πρακτικές. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι από τα τέλη της δεκαετίας του 2000, οι πρωτοβουλίες που συνδέουν τα παραδοσιακά (αυτόχθονα) αθλήματα, την τοπική ανάπτυξη και τον αειφόρο τουρισμό αποτελούν μέρος των προβληματισμών της UNESCO και διαφόρων εξειδικευμένων ΜΚΟ. Αρκετά συνέδρια σχετικά με τα παραδοσιακά αθλήματα έχουν ήδη ασχοληθεί με το θέμα αυτό: Βερόνα

(Ιταλία) το 2010, Mauvezin (Γαλλία) το 2011, Tamanrasset (Αλγερία) το 2019, Svetvinčenat (Κροατία) το 2021.

Στο πλαίσιο της συζήτησης για την οικολογική μετάβαση, αυτό μας επιτρέπει να μιλήσουμε για τη στενή σχέση μεταξύ Βιοποικιλότητας και «Παιχνιδοποικιλότητας» (Ludodiversity) στα φαινόμενα της βιολογικής και κοινωνιολογικής καταστροφής των οικοτόπων. Πράγματι γνωρίζουμε ότι η καταστροφή των οικοτόπων δημιουργεί έναν μηχανισμό που εξοντώνει τα είδη. Έτσι, με την αποξήρανση των βάλτων και την κοπή των δασών, εξαλείφονται τα είδη που εξαρτώνται από αυτούς τους βιότοπους για να επιβιώσουν. Σύμφωνα με το ίδιο φαινόμενο, όταν καταστρέφεται ο οικείος κοινωνικός βιότοπος μιας ανθρώπινης κοινότητας (αγροτική έξοδος, αναγκαστική πολιτική έξοδος κ.λπ.), οι τοπικές αθλητικές πρακτικές τείνουν να εξαφανιστούν επειδή ο οικείος κοινωνικός βιότοπος έχει εξαφανιστεί (αποπολιτισμός). Βλέπε ορισμό της έννοιας της παιχνιδοποικιλότητας (Renson, 2004³).

Επιπλέον, αναφερόμενοι στην αθλητική πολιτική στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, οι φορείς του τοπικού αθλητισμού μπόρεσαν να παρατηρήσουν ότι, σε γενικές γραμμές, η κρατική λογική οδηγεί στην ευνόηση της άσκησης του παγκοσμιοποιημένου αθλητισμού, δίνοντας έμφαση στην αναζήτηση μεταλλίων (των επιδόσεων) και στην προώθηση του «εθνικού» ιστού. Η παρατήρηση είναι επομένως ότι, γενικά, η ανάπτυξη των λεγόμενων περιφερειακών πρακτικών δεν θεωρείται προτεραιότητα. Συνεπώς, υπόκεινται σε μέτρα διακρίσεων όσον αφορά την προώθηση και την κοινωνική αναγνώρισή τους. Ενώ οι πρακτικές αυτές είναι τόσο ο Αθλητισμός όσο και ο Πολιτισμός, δεν αναγνωρίστηκαν για καμία από αυτές τις πτυχές μέχρι τη δεκαετία του 2000. Είναι η Σύμβαση της UNESCO του 2003 που τους έδωσε επίσημο καθεστώς μέσω της έννοιας των πρακτικών που σχετίζονται με την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ανθρωπότητας (ICH).

Αυτό το νέο καταστατικό του 2003 επιβεβαιώνει το γεγονός ότι οι κοινωνικές πρακτικές που ομαδοποιούνται με την ονομασία παραδοσιακά αθλήματα και παιχνίδια (Π.Α.Α.) αποτελούν στην πραγματικότητα δημιουργήματα και εικόνα ενός συγκεκριμένου πολιτισμού. Αποτελούν την έκφραση ενός τρόπου σκέψης και δράσης και οργανώνουν αναβιώσεις αγκυλωμένες στη βαθιά μνήμη της ενδιαφερόμενης κοινωνικής ομάδας. Πρόκειται για έναν πολιτισμό που ζει μέσα από τη μνήμη των χειρονομιών του σώματος. Πρόκειται για μια κληρονομιά που κάθε παιδί μπορεί να ζωντανέψει κατά τη διάρκεια των παιγνιωδών του σχέσεων με άλλα παιδιά. Μαζί με άλλες σωματικές δραστηριότητες της πολιτιστικής παράδοσης, όπως ο χορός, αποκαλύπτουν τα βαθύτερα χαρακτηριστικά του πολιτισμού στον οποίο ανήκουν.

³ Ως λουδοποικιλότητα νοείται η ποικιλία μεταξύ όλων των κινητικών πολιτισμών, η οποία περιλαμβάνει τους τομείς του παιχνιδιού, της φυσικής κουλτούρας και της κινητικής έκφρασης και τα αντίστοιχα υποπεδία τους, όπως: παιχνίδια, αθλήματα, σωματικές ασκήσεις, χορός και ακροβατικές παραστάσεις."

Τα Π.Α.Α. είναι Αναψυχή, Πολιτισμός και Εκπαίδευση και είναι σημαντικό να συνδεθούν με όλα τα άλλα στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του περιφερειακού πολιτισμού: μουσική, χοροί, γαστρονομία, χειροτεχνία, θέατρο στην τοπική γλώσσα κ.λπ. Στη συνέχεια, αυτό μας επιτρέπει να θεωρήσουμε ότι αυτές οι πολιτιστικές πρακτικές ανήκουν σφαιρικότερα σε διευρυμένες κοινότητες, δηλαδή σε μια ολόκληρη ομάδα ανθρώπων που αναγνωρίζουν τον εαυτό τους μέσω αυτών (των πρακτικών) και που τις αποδέχονται ως στοιχείο της κουλτούρας του ανήκουν τους: παίκτες, διαιτητές, μάντζερ, αλλά και οικογένεια, φίλοι, γείτονες κ.λπ.

Επιλέξαμε να ονομάσουμε αυτές τις διευρυμένες κοινότητες "Λουντικές Κοινότητες" (Ludo = παιχνίδι). Για παράδειγμα, στην Ελβετία, η πάλη Schwingen έχει αναπτυχθεί ως εθνικό άθλημα και απολαμβάνει μεγάλης δημοτικότητας και ευρείας υποστήριξης από τον πληθυσμό. Η ιστοσελίδα της ομοσπονδίας ανακοινώνει ότι "πολλά έθιμα και παραδόσεις συνδέονται στενά με αυτό το άθλημα και τα φεστιβάλ πάλης⁴", πράγμα που σημαίνει ότι η πάλη Schwingen έχει γίνει ένα είδος κοινού πυρήνα, ένας συνδετικός κρίκος, γύρω από τον οποίο συγκεντρώνονται διάφορες άλλες παραδοσιακές πρακτικές. Στη Μακεδονία μπορούμε επίσης να μιλήσουμε για δέσιμο με την παραδοσιακή πάλη, διότι πολλά πανηγύρια αρθρώνονται γύρω από το συμβολισμό αυτής της πρακτικής.

Στόχοι και προοπτικές του έργου

Ο γενικός στόχος του έργου το οποίο υλοποιήθηκε κατά το 2017-2018 είχε δείξει ότι οι παραδοσιακές πρακτικές αναψυχής κινδυνεύουν να εξαφανιστούν αν δεν γίνει κάτι για να οργανωθεί η μετάδοση με διαφορετικό τρόπο. Πράγματι, στις σύγχρονες κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από τη μετανάστευση, τη φιλελεύθερη διακυβέρνηση, την παγκοσμιοποίηση, τα παραδοσιακά αθλήματα και παιχνίδια δεν μπορούν να διατηρηθούν με μια οργάνωση και μετάδοση που βασίζεται αποκλειστικά στις τοπικές κοινωνικές δομές, όπως αυτές υπήρχαν εδώ και αιώνες (προφορική μετάδοση, αυτόματη αλληλεγγύη κ.λπ.). Οργανώνοντας τους εαυτούς τους μέσω διαπεριφερειακών δικτύων, διατηρώντας παράλληλα μια σύνδεση με τις γιορτές της πολιτιστικής κοινότητας, φάνηκε ότι η διαφύλαξη και η μετάδοση αυτών των πρακτικών είναι δυνατή όταν οι φορείς ενεργούν σε συνεργασία με θεσμικά δίκτυα όπως τα σχολεία ή οι τοπικές και τουριστικές επιτροπές ανάπτυξης.

Το πρόγραμμα TRAWECU επιθυμεί να χρησιμοποιήσει την παραδοσιακή πάλη ως κύριο μέσο για να προσελκύσει ένα *ευρύτερο κοινό* σε φεστιβάλ όπου η πρακτική αυτή λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος. Ανάλογα με τις περιοχές της Ευρώπης, άλλα παραδοσιακά αθλήματα μπορούν να διαδραματίσουν αυτόν τον σημαντικό συνδετικό ρόλο. Αυτές οι γιορτές των δύο ή τριών ημερών, που συχνά συνδέονται με το θρησκευτικό ημερολόγιο

⁴ Schwingfest

(αγρυπνίες), προσφέρουν ένα κοσμικό πρόγραμμα όπου οι τοπικοί πληθυσμοί εκφράζουν τον πολιτισμό τους (παιχνίδια, χοροί, μουσική, γαστρονομία κ.λπ.). Εάν εξαφανιστεί η κύρια ψυχαγωγία, κινδυνεύει να εξαφανιστεί ολόκληρη η γιορτή.

Για το έργο μας, πρόκειται επομένως για τη χρήση της παραδοσιακής πάλης στο πλαίσιο μιας ενισχυμένης σχέσης με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, με στόχο επίσης την υποστήριξη της τοπικής ανάπτυξης και του βιώσιμου τουρισμού. Αυτό σημαίνει ότι θα επιδιωχθούν συνεργασίες και συμπράξεις ώστε οι διάφοροι πρωταγωνιστές (ομοσπονδίες, δήμοι, επιτροπές τουρισμού, τοπικοί οικονομικοί φορείς) να συμμετέχουν σε μια προσπάθεια όπου όλοι θα κερδίζουν. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η στρατηγική θα είναι να ανασχεδιαστούν τα Π.Α.Α. χωρίς να αλλοιωθούν οι κοινωνικές πρακτικές και η σχέση με την έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δηλαδή χωρίς να πέσουν σε «φολκλωρισμό».

Ο όρος «*ευρύτερο κοινό*» σημαίνει ότι θα δημιουργηθούν συνεργασίες με άλλους φορείς, για παράδειγμα σχολεία ή περιφερειακά (ή εθνικά) εκπαιδευτικά ιδρύματα, προκειμένου να εισαχθεί η παραδοσιακή πάλη (γενικά οι Π.Α.Α.) και οι αξίες που μεταφέρουν στο σχολικό πρόγραμμα. Αυτό είναι σημαντικό για την ενσωμάτωση των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών, όπως αναφέρει η UNESCO. Η ποικιλομορφία που αντιπροσωπεύουν τα Π.Α.Α αποτελεί πράγματι ένα γόνιμο έδαφος για μάθηση και εφευρετικότητα. Αποτελούν μια εργαλειοθήκη για την ανανέωση των εκπαιδευτικών πρακτικών που μπορούν επομένως να γίνουν μια δύναμη πρότασης, πνευματικής παραγωγής για κοινωνικά ή οικονομικά σχέδια.

Η έρευνα έχει δείξει ότι οι συμπεριφορές παιχνιδιού είναι βαθιά πολιτισμικές και εξαρτώνται από τους κανόνες και τους κοινωνικούς κώδικες που θεσπίζει ο πολιτισμός αναφοράς μέσω των παιχνιδιών. Το να παίζουμε μαζί είναι επομένως ένας τρόπος να μάθουμε να ζούμε σε κοινότητα. Να ένα παράδειγμα μέσα από αυτό που ονομάζεται διαγενεακότητα. Έτσι, σε αρκετές περιοχές της Ευρώπης, τα σχολεία έχουν δημιουργήσει ανταλλαγές μεταξύ παιδιών και παππούδων και γιαγιάδων κατά τη διάρκεια συναντήσεων μέσω της εξάσκησης παραδοσιακών παιχνιδιών. Αυτό επέτρεψε στις δύο κοινωνικές ομάδες, οι οποίες χωρίζονται όλο και περισσότερο από τις τεχνολογίες επικοινωνίας, να γνωριστούν και να κατανοήσουν καλύτερα η μία την άλλη, ένας βασικός παράγοντας για τη συνέχεια μιας πολιτιστικής κοινότητας.

Οι εμπειρίες αυτές ανέδειξαν επίσης το γεγονός ότι οι πρωταγωνιστές μοιράζονται επίσης μια πηγή σχεσιακής και συναισθηματικής ευημερίας, η οποία μπορεί να συνδεθεί με την έννοια της κοινωνικής υγείας. Αυτές οι εμπειρίες αναπτύσσουν το πνεύμα της ανταλλαγής και της συνεργασίας μεταξύ των παικτών και προσφέρουν στιγμές πολιτιστικής συγχώνευσης. Αυτό πηγαινει επίσης προς την επιστροφή στις αξίες των τοπικών αθλημάτων, διότι μπορούμε να πούμε ότι καμία παραδοσιακή κοινωνία δεν δημιούργησε ποτέ ένα σύστημα ανταγωνισμού μεταξύ των μελών της, αλλά ένα απλό σύστημα μίμησης στην υπηρεσία της ομάδας. Πράγματι, οι ψυχαγωγικές

δραστηριότητες είχαν πάντοτε ως στόχο την ένωση της κοινότητας και όχι τη διάσπαση.

Βερόνα, Ιταλία, 2009 - Μετά την πάλη, οι αθλητές και το κοινό μοιράζονται τα συναισθήματά τους και την κουλτούρα τους μέσα από έναν παραδοσιακό χορό.

Τα τοπικά αθλήματα μπορούν στη συνέχεια να προωθήσουν τις ανταλλαγές μεταξύ των συμμετεχόντων και των επισκεπτών ενός φεστιβάλ και το όλο θέμα δημιουργεί μια ατμόσφαιρα κοινού πολιτισμού που πρέπει να διατηρηθεί και να μεταδοθεί. Το σημείο αυτό αντιστοιχεί επίσης σε αυτό που προκύπτει από τις σημερινές νέες τουριστικές τάσεις, οι οποίες δίνουν έμφαση στους πρωτότυπους πειραματισμούς, την κληρονομιά και την επιστροφή στην αυθεντικότητα. Μια πρόσφατη έρευνα δείχνει επίσης ότι σχεδόν το ένα τέταρτο των ανθρώπων δηλώνουν ότι ασκούν μη τυπικό αθλητισμό (παιχνίδια) κατά τη διάρκεια των διακοπών τους. Τα κίνητρά τους είναι η αναψυχή, η ευεξία, η σύνδεση με τη φύση και η γνωριμία με άλλους. Και στις δύο περιπτώσεις τα παραδοσιακά αθλήματα ή παιχνίδια αντιπροσωπεύουν μια προστιθέμενη αξία.

Συνεπώς, βρισκόμαστε σαφώς στο πλαίσιο του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού. Με τον όρο πολιτιστικό τουρισμό εννοούμε μια μορφή τουρισμού που έχει ως στόχο την ανακάλυψη της πολιτιστικής κληρονομιάς, του τρόπου ζωής μιας περιοχής καθώς και των κατοίκων της που επιθυμούν να παραμείνουν φορείς της ζωής τους. Με τον όρο βιώσιμος, εφαρμόζουμε δραστηριότητες που σέβονται, διατηρούν και ενισχύουν με βιώσιμο τρόπο τους πόρους της κληρονομιάς (φυσικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς) μιας περιοχής για την προσοχή των επισκεπτών (ημεδαπών ή αλλοδαπών), με

τρόπο ώστε να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν.

Αυτό το τελευταίο κριτήριο γίνεται σεβαστό αν σκεφτούμε ότι τα περισσότερα από τα παραδοσιακά αθλήματα εμφανίζονται την ώρα μιας γιορτής, σε ένα χωράφι, σε μια πλατεία ή στη θάλασσα, και στη συνέχεια εξαφανίζονται μόλις τελειώσει η γιορτή. Αυτές οι πρακτικές βρίσκονταν πάντα σε αρμονία με τη φύση, χωρίς ποτέ να θέλουν να την κατευθύνουν, και αποτελούν έτσι εγγύηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, ο εξοπλισμός που απαιτείται για την άσκηση των παραδοσιακών αθλημάτων είναι γενικά φθηνός και παράγεται τοπικά.

Όλες αυτές οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι στην πραγματικότητα η πρακτική και η μετάδοση των Π.Α.Α. βρίσκεται στο επίκεντρο μιας κοινωνικής συζήτησης. Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι το μεγάλο σημερινό πρόβλημα είναι η οργάνωση ενός βιώσιμου μέλλοντος για τις κοινωνίες μας, σε οικονομικό και κοινωνικοπολιτιστικό επίπεδο. Το σύστημα της αλόγιστης βιασύνης, το οποίο συνίστατο στο να θεωρούμε ότι ο πλανήτης μπορεί να μας προσφέρει άπειρους πόρους, είναι σήμερα αδικαιολόγητο. Επομένως, γίνεται όλο και πιο προφανές ότι το σημερινό οικονομικό μοντέλο θα πρέπει να επανασχεδιαστεί προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι οικολογικές προκλήσεις, και η αθλητική αναψυχή θα πρέπει πιθανώς επίσης να αναθεωρηθεί, διότι το σημερινό σύστημα αθλητισμού και αναψυχής προέρχεται άμεσα από το οικονομικό σύστημα που συνδέεται με την ανάπτυξη και με το όνειρο της αιώνιας τεχνολογικής προόδου.

Sporturile Tradiționale și Perspectivele pentru turismul cultural și dezvoltarea locală

Introducere

De ceva timp, inițiativele care leagă sporturile și jocurile tradiționale, dezvoltarea locală și turismul durabil fac parte din preocupările organizațiilor interguvernamentale și ale diferitelor ONG-uri. Este un semn al vremurilor și, din păcate, este întărit de actuala criză Covid 19, care indică și o criză globală a civilizației.

Acest proiect TRAWECU, care urmarește să asocieze promovarea luptei tradiționale cu turismul cultural și dezvoltarea locală, este o continuare a proiectelor anterioare. De exemplu, în 2017 și 2018, un alt proiect Erasmus+ Sport a reunit deja unii dintre actorii actuali TRAWECU ca parteneri de proiect sau ca grupuri asociate. Scopul acestui proiect a fost identificarea grupurilor de lupte tradiționale care nu sunt organizate într-o federație regională sau națională. Apoi să inițieze colaborări cu aceste grupuri pentru a împărtăși idei și experimente pentru a le convinge de interesul de a fi organizați într-o rețea transnațională. Concluziile proiectului anterior au fost de a propune noi acțiuni inovatoare pentru a extinde oferta de practică și transmitere a luptei tradiționale către noi grupuri de oameni, interesați și de aspectele culturale și economice regionale.

Mai multe axe de lucru au fost identificate ca fiind importante. Scopul a fost de a ajuta la organizarea transmiterii stilurilor tradiționale de luptă prin:

- o rețea sportivă și socio-culturală organizată la nivel regional, național sau transregional (documentare, predare, informare etc.);
- realizările acestei noi rețele polivalente (vezi exemplul planului de dezvoltare în Bretagne) în vederea introducerii unor practici în programa școlară prin colaborare cu administrația sau cu grupuri regionale de profesori gata să facă experimente;
- utilizarea sportului tradițional în general în cadrul dezvoltării durabile, prin sprijinirea rețelelor implicate în economia turismului cultural și a dezvoltării locale.

În principal, acest ultim punct se află în centrul proiectului TRAWECU.

Câteva observații pentru a înțelege situația...

Deja din 1986, directorul general al UNESCO a subliniat pericolul dispariției sporturilor și jocurilor tradiționale (SJT). El a precizat că „locul tot mai preponderent pe care îl ocupă spectacolul sportiv și mediatizarea acestuia în societățile noastre constituie o amenințare serioasă la adresa supraviețuirii altor practici sportive considerate minore pentru că sunt practicate la nivel regional. Astfel o întreagă secțiune a culturii corpului și încă popular pe planeta noastră, este amenințată cu dispariția”. De la căderea Zidului Berlinului, situația s-a înrăutățit odată cu liberalizarea schimburilor economice (globalizarea liberală), care constă în eliminarea tuturor obstacolelor din calea comerțului pentru a facilita circulația mărfurilor, serviciilor și capitalului. Aplicarea acestor reguli comerciale produselor culturale, inclusiv sportului, de către promotorii globalizării este cea care a creat un sistem care favorizează în mare măsură spectacolul sportiv, în general din țările dominante, întrucât este organizat de acestea.

Confruntată cu pericolul dispariției diversității culturale, UNESCO a elaborat propria Convenție pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial al umanității (ICH), care a fost votată în 2003. Apoi, în 2005, organismul interguvernamental a adoptat propria Convenție din 2005 pentru a proteja într-un mod mai pragmatic diversitatea expresiilor culturale ca purtători de identitate, valori și sens. Acest ultim text a oficializat dreptul de a acorda prioritate unei politici culturale naționale. Acest punct este absolut esențial pentru țările în curs de dezvoltare pentru a evita să fie împiedicate de constrângerile juridice extra-naționale în politica lor de dezvoltare culturală. Într-adevăr am observat întotdeauna că în caz contrar ea este însoțită de un fenomen de „deculturare”.

Acest cadru legal a facilitat conștientizarea multor oameni și instituții din întreaga lume. UNESCO a scris atunci că „sporturile și jocurile tradiționale fac parte din patrimoniul imaterial și reprezintă un simbol al diversității culturale a societăților noastre”. De menționat că articolul 13 din Convenția UNESCO din 2005 impune integrarea culturii în politica de dezvoltare durabilă, care să faciliteze coordonarea cu partenerii instituționali pentru dezvoltarea turismului cultural legat de practicile sportive tradiționale. De asemenea, trebuie remarcat faptul că de la sfârșitul anilor 2000, inițiativele care leagă sporturile tradiționale (indigene), dezvoltarea locală și turismul durabil au făcut parte din preocupările UNESCO și ale diferitelor ONG-uri specializate. Mai multe conferințe legate de sporturile tradiționale au tratat deja această temă: Verona (Italia) în 2010, Mauvezin (Franța) în 2011, Tamanrasset (Algeria) în 2019, Svetvinčenat (Croatia) în 2021.

În contextul dezbaterii privind tranziția ecologică, ne permitem să vorbim despre legătura strânsă dintre Biodiversitate și Ludodiversitate în fenomenele de distrugere a habitatului biologic și sociologic. Într-adevăr, știm că distrugerea habitatului creează un mecanism care extermină speciile. Prin drenarea mlaștinilor și tăierea pădurilor, elimini speciile care depind de aceste habitate pentru a supraviețui. Conform aceluiași fenomen, atunci când habitatul social familiar al unei comunități umane este distrus (exod rural, exod politic forțat

etc.) practicile sportive indigene tind să dispară deoarece habitatul social familiar a dispărut (deculturare). Vezi definiția conceptului de Ludodiversitate (Renson, 2004⁵).

Mai mult, făcând referire la politica sportului din diferitele țări europene, actorii sportului autohton au putut observa că, în general, rațiunea de stat conduce la favorizarea practicării sportului globalizat prin evidențierea „vanarii” medaliilor (performanța) și a promovării mandriei „naționale”. Observația este așadar că, în general, dezvoltarea așa-ziselor practici regionale nu este considerată o prioritate. Ele sunt astfel supuse unor măsuri discriminatorii în promovarea și recunoașterea lor socială. Deși aceste practici sunt atât Sport, cât și Cultură, ele nu au fost recunoscute pentru niciuna dintre acestea până în anii 2000. Este Convenția UNESCO din 2003 care le-a dat statut oficial prin noțiunea de practici legate de Patrimoniul Cultural Imaterial al Umanității (ICH).

Acest nou statut din 2003 avizează faptul că practicile sociale care sunt grupate sub denumirea de sport și jocuri tradiționale (SJT) sunt de fapt creații și imaginea unei anumite culturi. Ele sunt expresia unui mod de a gândi și de a acționa și pun în scenă resurgențe ancorate în memoria profundă a grupului social în cauză. Este o cultură care trăiește prin memoria gesturilor corpului. Este o moștenire pe care fiecare copil o poate aduce la viață în timpul relațiilor sale de joacă cu alți copii. Alături de alte activități corporale de tradiție culturală, cum ar fi dansul, ele dezvăluie cele mai profunde caracteristici ale culturii căreia îi aparțin.

SJT-urile sunt Recreere, Cultură și Educație și este important să le asociem cu toate celelalte elemente ale Patrimoniului Cultural Imaterial al culturii regionale: muzică, dansuri, gastronomie, meșteșuguri, teatru în limba regională etc. Acest lucru ne permite să considerăm că practicile culturale aparțin mai global „Comunităților extinse”, adică unui întreg grup de oameni care se recunosc prin ele (practicile) și care le acceptă ca un element al culturii lor de apartenență: jucători, arbitri, manageri, dar și familie, prieteni, vecini etc.

Am ales să denumim aceste comunități extinse „Comunități Ludice”. De exemplu, în Elveția, luptele Schwingen s-au dezvoltat ca sport național și se bucură de o mare popularitate și un sprijin larg în rândul populației. Site-ul federației anunță că „Multe obiceiuri și tradiții sunt strâns legate de acest sport și festivaluri de lupte⁶”, ceea ce înseamnă că lupta Schwingen a devenit un fel de nucleu, un liant în jurul căruia se adună alte câteva practici tradiționale. În Macedonia greacă se poate vorbi și despre uniune în cazul luptelor tradiționale Pali, deoarece multe festivaluri sunt organizate în jurul simbolismului acestei practici.

⁵ Ludodiversitatea înseamnă variația între toate culturile mișcării, cuprinzând domeniile jocului, culturii fizice și expresiei mișcării și subdomeniile lor respective, cum ar fi: jocuri, sport, exerciții fizice, dans și spectacole acrobatice.”

⁶ Schwingfest

Obiectivele și perspectivele proiectului

Obiectivul general al proiectului din 2017-2018 arătase că practicile recreative tradiționale sunt în pericol de dispariție dacă nu se face nimic pentru a organiza transmiterea lor într-un mod diferit. Într-adevăr, în societățile moderne marcate de migrație, guvernare liberală, globalizare, sporturile și jocurile tradiționale nu pot fi menținute printr-o organizare și transmitere bazată exclusiv pe structurile sociale locale, așa cum au existat de secole (transmitere orală, solidaritate automată etc). Organizându-se prin rețele transregionale, păstrând în același timp o legătură cu sărbătorile comunității culturale, a reieșit că salvarea și transmiterea acestor practici a fost posibilă atunci când actorii acționează în colaborare cu rețele instituționale precum școli sau comitete de dezvoltare locală și turistică.

Proiectul TRAWECU dorește să folosească luptele tradiționale ca vehicul principal pentru a atrage un public mai larg la festivaluri în care această practică servește drept legătură. În funcție de regiunile Europei, alte sporturi tradiționale pot juca acest important rol de liant. Aceste sărbători de două-trei zile de festivități, adesea legate de calendarul religios (vegheți), oferă un program laic în care populația locală își exprimă cultura (jocuri, dansuri, muzică, gastronomie etc.). Dacă distracția principală dispare, întregul festival este în pericol de dispariție.

În proiectul nostru, dorim să folosim luptele tradiționale în contextul unei relații consolidate cu patrimoniul cultural imaterial, având, de asemenea, ca obiectiv sprijinirea dezvoltării locale și a turismului durabil. Aceasta înseamnă că se vor căuta colaborări și parteneriate pentru ca diferiții protagoniști (federații, municipalități, comitete de turism, actori economici locali) să pună la punct un joc în care toată lumea să câștige. Aceasta înseamnă, de asemenea, că strategia va fi redezvoltarea SJT-urilor fără a distorsiona practicile sociale și relația cu noțiunea de ICH, adică fără a cădea în „folclorizare”.

Termenul de *public larg* înseamnă că vor fi stabilite parteneriate cu alți actori, de exemplu școli sau instituții de învățământ regionale (sau naționale) pentru a introduce luptele tradiționale (SJT în general) și valorile pe care acestea le transmit, în programul școlar. Acest lucru este important pentru a integra strategiile naționale de dezvoltare, așa cum a afirmat UNESCO. Diversitatea reprezentată de SJT reprezintă într-adevăr un teren fertil pentru învățare și inovație. Ele sunt o cutie de instrumente pentru reînnoirea practicilor educaționale care pot deveni astfel o forță de propunere, de producție intelectuală pentru proiecte sociale sau economice.

Cercetările au arătat că comportamentele ludice sunt profund culturale și depind de regulile și codurile sociale stabilite de cultura de referință prin jocuri. A juca împreună este așadar o modalitate de a învăța să trăim în comunitate. Iată un exemplu prin ceea ce se numește inter-generaționalitate. Astfel, în mai multe regiuni ale Europei, școlile au instituit schimburi între copii și bunici în cadrul întâlnirilor prin practicarea jocurilor tradiționale. Acest lucru a permis

celor două grupuri sociale, care sunt din ce în ce mai despărțite de tehnologiile de comunicare, să se cunoască și să se înțeleagă mai bine, factor cheie pentru continuitatea unei comunități culturale.

Aceste experiențe au evidențiat și faptul că protagoniștii împărtășesc și o sursă de bunăstare relațională și emoțională, care poate fi asociată cu noțiunea de „sănătate socială”. Aceste experiențe dezvoltă spiritul de împărtășire și colaborare între jucători și oferă momente de fuziune culturală. Aceasta se îndreaptă spre o revenire la valorile sportului autohton pentru că putem spune că nicio societate tradițională nu a instituit vreodată un sistem de competiție între proprii membri, ci un simplu sistem de rivalitate în slujba grupului. Într-adevăr, activitățile recreative au fost întotdeauna concepute pentru a uni comunitatea, nu pentru a diviza.

Sporturile indigene pot promova apoi schimburile între participanții și vizitatorii unui festival și totul generează o atmosferă de cultură comună care trebuie păstrată și transmisă mai departe. Acest punct corespunde și cu ceea ce reiese din „noile tendințe turistice” actuale, care pun accent pe experimentele originale, moștenirea și revenirea la autenticitate. Un sondaj recent arată, de asemenea, că aproape un sfert dintre oameni spun că practică sport non-formal (jocuri) în timpul vacanței. Motivația lor este recreerea, bunăstarea, legătura cu natura și întâlnirea cu ceilalți. În ambele cazuri sporturile sau jocurile tradiționale reprezintă o valoare adăugată.

Luptători din România care au participat la turneul de lupte grecești la momentul finalului festivalului Trawecu - Serres, Grecia, septembrie 2022.

Prin urmare, în mod clar, ne aflăm în contextul turismului cultural durabil. Prin turism cultural înțelegem o formă de turism al cărui obiectiv este descoperirea

moștenirii culturale, a modului de viață al unei regiuni, precum și al locuitorilor ei, care dorește să rămână actor în propria viață. Prin sustenabil, aplicăm activități care respectă, conservă și valorifică în mod durabil resursele de patrimoniu (naturale, culturale și sociale) ale unui teritoriu în atenția vizitatorilor (naționali sau străini), astfel încât să minimizeze impacturile negative pe care le-ar putea genera.

Acest ultim criteriu este respectat dacă avem în vedere că majoritatea sporturilor autohtone apare în timpul unei petreceri, pe un câmp, în piață sau pe mare, și apoi dispare de îndată ce petrecerea se termină. Aceste practici au fost întotdeauna în armonie cu natura, fără a dori vreodată să o modifice și, prin urmare, sunt o garanție a dezvoltării durabile. Mai mult, echipamentul necesar pentru practicarea sporturilor tradiționale este în general ieftin și produs local.

Toate aceste considerații arată că, de fapt, practica și transmiterea SJT-urilor se află în centrul unei dezbateri. Suntem bine conștienți că marea problemă actuală este organizarea unui viitor durabil pentru societățile noastre, la nivel economic și socio-cultural. Sistemul "goanei", care înseamnă să considerăm că planeta ne poate aduce resurse infinite, este astăzi imposibil de apărut. Prin urmare, este din ce în ce mai evident că modelul economic actual va trebui re proiectat pentru a ține cont de provocările ecologice, iar sportul recreativ va trebui probabil revizuit, deoarece sistemul sportiv și recreativ actual a derivat direct din sistemul economic legat de creșterea și de visul progresului tehnologic etern.

Asociația Română a Jocurilor și Sporturilor Tradiționale

Традиционални спортови и перспективе за културни туризам и локални развој

Увод

Већ неко време, иницијативе које повезују традиционалне спортове и игре, локални развој и одрживи туризам биле су део бриге међувладиних и различитих невладиних организација. То је знак времена и нажалост је појачан тренутном кризом Ковид 19 која такође указује на кризу цивилизације.

Овај TRAWECU пројекат, који жели да промоцију традиционалног рвања повеже са културним туризмом и локалним развојем, је наставак претходних пројеката. На пример, 2017. и 2018. године, други Еразмус + спортски пројекат је већ окупио неке од присутних TRAWECU актера као пројектне партнере или као придружене групе. Циљ овог пројекта је био да се идентификују традиционалне рвачке групе које нису организоване у регионалну или националну федерацију. Тада је требало покренути сарадњу са овим групама како би разменили идеје и експерименте, како би их убедили да им је интерес да буду организовани у транснационалну мрежу. Закључци овог претходног пројекта су били предлагање нових иновативних акција, како би се проширила понуда практичних искустава и преношење традиционалног рвања на нове групе људи заинтересованих и за регионалне културне и економске аспекте.

Неколико радних оса је идентификовано као важно. Циљ је био да се помогне организовање преношења традиционалних стилова рвања кроз:

- Спортска и социо-културна мрежа организована на регионалном, националном или транс-регионалном нивоу (документација, видео записи, информације, итд.)
- Достигнућа ове нове вишенаменске мреже (видети пример плана развоја у Бретањи) у циљу увођења неких пракси у школски курикулум кроз сарадњу са администрацијом или са регионалним групама наставника спремних за експерименте.
- Коришћење традиционалног спорта уопште у оквиру одрживог развоја ослањањем на мреже укључене у привреду културног туризма и локалног развоја.

Углавном је ова последња тачка у центру TRAWECU пројекта.

Неколико запажања за разумевање ситуације...

Још 1986. године генерални директор УНЕСКО-а је указао на опасност од нестанка традиционалних игара и спортова (ТСГ). Он је прецизирао да „све претежније место спортског спектакла и његовог медијског извештавања у нашим друштвима представља озбиљну претњу опстанку других спортских пракси које се сматрају минорним јер се практикују регионално“. Тако је читавом делу укорењених телесних култура, и даље популарних на нашој планети, прети изумирање. Од пада Берлинског зида ситуација се погоршала либерализацијом економских размена (либерална глобализација), која се састоји у уклањању свих препрека у трговини како би се олакшао промет добара, услуга и капитала. Управо је примена ових комерцијалних правила на културне производе, укључујући спорт, од стране промотера глобализације, створила систем који у великој мери фаворизује спортски спектакл, углавном из доминантних земаља, пошто га они организују.

Суочен са опасношћу од нестанка културне разноликости, УНЕСКО је саставио своју Конвенцију о заштити нематеријалног културног наслеђа човечанства (ИЦХ) која је изгласана 2003. године. Затим је 2005. међувладино тело усвојило своју Конвенцију из 2005. како би заштитио на прагматичнији начин разноликост културних израза као носилаца идентитета, вредности и значења. Овим последњим текстом формализовано је право на давање приоритета националној културној политици. Ова тачка је апсолутно неопходна за земље у развоју како би избегле да буду спутане ваннационалним законским ограничењима у њиховој политици културног развоја. Заиста, увек смо примећивали да је у супротном случају праћен феноменом „декултурације“.

Овај правни оквир је олакшао свест многим људима и институцијама широм света. УНЕСКО је тада написао да су „традиционалне игре и спортови део нематеријалног наслеђа и симбол културне разноликости наших друштава“. Треба напоменути да члан 13. УНЕСКО конвенције из 2005. захтева да се култура integriше у политику одрживог развоја, што би требало да олакша координацију са институционалним партнерима за развој културног туризма везаног за традиционалне спортске праксе. Такође треба напоменути да су од краја 2000-тих иницијативе које повезују традиционалне (аутохтоне) спортове, локални развој и одрживи туризам део бриге УНЕСКО-а и разних специјализованих невладиних организација. Неколико конференција везаних за традиционалне спортове већ се бавило овом темом: Верона (Италија) 2010., Маувезин (Француска) 2011., Таманрасет (Алжир) 2019., Светвинченат (Хрватска) 2021. године.

У контексту дебате о еколошкој транзицији, ово нам омогућава да говоримо о блиској вези између биодиверзитета и лудодиверзитета, појаве биолошког и социолошког уништавања станишта. Заиста знамо да уништавање станишта ствара механизам који истребљује врсте. Дакле, исушивањем мочвара и сечом шума елиминишете врсте које зависе од

ових станишта да би преживеле. Према истом феномену, када се уништи познато друштвено станиште људске заједнице (рурални егзодус, присилни политички егзодус, итд.), аутохтоне спортске праксе имају тенденцију да нестану јер је познато друштвено станиште нестало (декултурација). Видети дефиницију концепта Лудодиверзитета (Ренсон, 2004⁷).

Штавише, позивајући се на спортску политику у различитим европским земљама, актери аутохтоног спорта су могли да уоче да, генерално, схватање држава води ка фаворизовању практиковања глобализованог спорта наглашавајући потрагу за медаљама (учинком) и промоција „националног бића“. Из тог разлога запажа се да, генерално, развој такозваних регионалних пракси се не сматра приоритетом. Због тога су подложни дискриминаторним мерама у њиховој промоцији и друштвеном признању. Иако су поменуте праксе и у спорту, и у култури, нису биле препознате ни за један од ових аспеката све до 2000-тих. Конвенција УНЕСКО-а из 2003. дала им је званични статус кроз појам праксе у вези са нематеријалним културним наслеђем човечанства (ИЦХ).

Овај нови статут из 2003. потврђује чињеницу да су друштвене праксе које су груписане под деноминацијом традиционални спортови и игре (ТСГ) у ствари креације и слика одређене културе. Оне су израз начина размишљања и деловања, и сценски оживљавају усидрене у дубоком сећању дотичне друштвене групе. То је култура која живи кроз сећање на гестове тела. То је наслеђе које свако дете може да оживи током својих играчких односа са другом децом. Уз друге телесне активности културне традиције, као што је плес, откривају најдубље карактеристике културе којој припадају.

ТСГ су рекреација, култура и образовање и важно је да их повежемо са свим осталим елементима нематеријалног културног наслеђа регионалне културе: музиком, плесом, гастрономијом, занатима, позориштем на регионалном језику, итд. То нам онда омогућава да сматрамо да ове културне праксе више глобално припадају „проширеним заједницама“, односно читавој групи људи који се кроз њих (практике) препознају и који их прихватају као елемент своје културе припадности: играчи, судије, тренере, али и породицу, пријатеље, комшије итд.

Одлучили смо да ове проширене заједнице назовемо „Лудске заједнице“. На пример, у Швајцарској се швингенско рвање развило као национални спорт и ужива велику популарност и широку подршку међу становништвом. На сајту савеза се објављује да су „многи обичаји и традиције уско везани за овај спорт и рвачке фестивале⁸“, што значи да

⁷ Лудодиверзитет значи варијације међу свим културама покрета, које обухватају домене игре, физичке културе и изражавања покрета и њихових одговарајућих подобласти, као што су: игре, спорт, физичке вежбе, плес и акробатске представе.

⁸ Schwingfest

је швингенско рвање постало својеврсно заједничко језгро, везиво, око којег се агрегира неколико других традиционалних пракси. У Грчкој Македонији се такође може говорити о повезивању, а у вези са традиционалним пали рвањем јер су многи фестивали уобличени око симболике ове праксе.

Циљеви и перспективе пројекта

Општи циљ пројекта 2017.-2018. показао је да су традиционалне рекреативне праксе у опасности да нестану ако се ништа не учини да се трансмисија организује на другачији начин. Заиста, у модерним друштвима обележеним миграцијом, либерално управљање, глобализација, традиционални спортови и игре не могу се одржавати организацијом и трансмисијом заснованом искључиво на локалним друштвеним структурама какве су постојале вековима (усмени пренос, аутоматска солидарност, итд.). Организујући се кроз транс-регионалне мреже уз задржавање везе са прославама културне заједнице, показало се да је очување и преношење ових пракси могуће када актери делују у сарадњи са институционалним мрежама као што су школе или локални одбори и одбори за развој туризма.

Састанак са властима у Шапцу, Србија, јун 2021

Пројекат TRAWECU жели да користи традиционално рвање као главно средство како би привукао ширу јавност на фестивале где ова пракса служи као спона. У зависности од региона Европе, други традиционални спортови могу играти ову важну везујућу улогу. Ове прославе дводневних или тродневних свечаности, често везане за верски календар (буђења),

нуде секуларни програм у којем локално становништво изражава своју културу (игре, плесови, музика, гастрономија, итд.). Ако нестане главна забава, читав фестивал је у опасности да нестане.

За наш пројекат је стога питање коришћења традиционалног рвања у оквиру јачања односа са нематеријалним културним наслеђем, са циљем подршке локалном развоју и одрживом туризму. То значи да ће се тражити сарадња и партнерства како би различити протагонисти (савези, општине, туристички одбори, локални економски актери) поставили игру у којој сви побеђују. То такође значи да ће стратегија бити да се поново развију ТСГ без нарушавања друштвених пракси и односа са појмом ИЦХ, што ће рећи без упадања у „фолклоризацију“.

Термин шира јавност, значи да ће се успоставити партнерства са другим актерима, на пример школама или регионалним (или националним) образовним институцијама у циљу увођења традиционалног рвања (ТСГ уопште) и вредности које они преносе у школски програм. Ово је важно како би се интегрисале националне развојне стратегије, наводи УНЕСКО. Разноликост коју представљају ТСГ заиста представља плодно тло за учење и инвентивност. Они су алат за обнављање образовних пракси које стога могу постати носиоци предлога, интелектуалне производње за друштвене или економске пројекте.

Истраживања су показала да су понашања у игри дубоко културна и да зависе од правила и друштвених кодова које успоставља култура референце кроз игре. Заједничка игра је стога начин учења да живите у заједници. Ево примера за оно што се назива међугенерациска сарадња. Тако су у неколико региона Европе школе успоставиле размену између деце, и бака и деда током сусрета кроз практиковање традиционалних игара.

То је омогућило да се две друштвене групе, које су све више раздвојене комуникационим технологијама, боље упознају и разумеју, што је кључни фактор за континуитет једне културне заједнице. Ова искуства су такође истакла чињеницу да протагонисти такође деле извор релационог и емоционалног благостања, и да се то може повезати са појмом „социјалног здравља“.

Ова искуства развијају дух дељења и сарадње између играча, и нуде тренутке културне фузије. Ово такође иде ка повратку вредностима аутохтоних игара јер можемо рећи да ниједно традиционално друштво никада није успоставило систем такмичења између својих чланова, већ једноставан систем опонашања у служби групе. Заиста, рекреативне активности су увек биле дизајниране да уједине заједницу, а не да је поделе.

Аутохтони спортови онда могу да промовишу размену између учесника и посетилаца фестивала, и цела ствар ствара атмосферу заједничке културе која се мора чувати и преносити даље. Ова тачка такође одговара ономе што произилази из актуелних „нових туристичких

трендова“ који наглашавају оригиналне експерименте, наслеђе и повратак аутентичности. Недавно истраживање такође показује да скоро четвртина људи каже да се бави неформалним спортом (игрицама) током одмора, а као мотивацију има рекреацију, благостање, повезаност са природом и упознавање других. У оба случаја традиционални спортови или игре представљају додатну вредност.

Стога се јасно налазимо у оквиру одрживог културног туризма. Под културним туризмом подразумевамо облик туризма чији је циљ откривање културног наслеђа, начина живота једног краја као и да неко од његових становника жели да остане актер у сопственом животу. Под одрживим, примењујемо активности које поштују, чувају и одрживо унапређују ресурсе наслеђа (природне, културне и друштвене) на одређеној територији, за подизање пажње посетилаца (држављана или странаца), на начин да се минимизирају негативни утицаји које би могли да створе.

Овај последњи критеријум се поштује ако се узме у обзир да се већина аутохтоних спортова појављује у време прослава, на пољу, на тргу или на мору, а онда нестаје чим се забава заврши. Ове праксе су одувек биле у складу са природом, а да никада нису хтеле да је усмеравају, и тиме су гаранција одрживог развоја. Штавише, опрема потребна за бављење традиционалним спортовима је углавном јефтина и произведена је локално.

Сва ова разматрања показују да је у ствари пракса и преношење ТСГ-а у центру друштвене дебате. Свесни смо да је велики актуелни проблем организовати одрживу будућност наших друштава, на економском и социо-културном нивоу. Систем безглаве јурњаве, који се састојао у томе да нам планета може донети бесконачне ресурсе, данас је неодбрањив. Стога је све очигледније да ће тренутни економски модел морати да буде редизајниран како би се узели у обзир еколошки изазови, а вероватно ће се морати ревидирати и спортско слободно време јер је садашњи систем спорта и рекреације директно изведен из економског система који је повезан са константним растом и сном о вечном технолошком напретку.

Sports traditionnels et Perspectives pour le tourisme culturel et le développement local.

Introduction

Depuis quelques temps des initiatives reliant jeux et sports traditionnels, développement local et tourisme durable font partie des préoccupations intergouvernementales et de diverses ONG. C'est un signe des temps et cela est malheureusement conforté par la crise actuelle du Covid 19 qui est également révélatrice d'une crise de civilisation.

Ce projet TRAWECU qui souhaite associer la promotion des luttes traditionnelles au tourisme culturel et au développement local est une continuation de projets antérieurs. Par exemple en 2017 et 2018, un autre projet Erasmus+ Sport avait déjà rassemblé une partie des acteurs de TRAWECU comme partenaires du projet, ou comme groupes associés. Ce projet avait pour but d'identifier les groupes de luttes traditionnelles non organisés en fédération régionale ou nationale. Il était ensuite d'engager des collaborations avec ces groupes de façon à partager idées et expérimentations afin de les convaincre de l'intérêt d'être organisé en réseau transnational. Les conclusions de ce projet antérieur étaient de proposer de nouvelles actions innovantes afin d'étendre l'offre de la pratique et de la transmission de la lutte traditionnelle à de nouveaux groupes de personnes également intéressées par le côté culturel et économique régional.

Plusieurs axes de travail avaient été identifiés comme déterminants. Il s'agissait d'organiser la promotion des luttes traditionnelles à travers:

- Un réseau sportif et socioculturel organisé au niveau régional, national ou transrégional (documentation, vidéos, informations, etc.)
- Utiliser les réalisations de ce nouveau réseau polyvalent (voir l'exemple du plan de développement en Bretagne) de façon à faire entrer certaines pratiques dans le curriculum scolaire grâce à des collaborations avec l'administration ou avec des groupes régionaux d'enseignants prêts à faire des expérimentations.
- L'utilisation du sport traditionnel en général dans le cadre du développement durable en s'appuyant sur des réseaux impliqués dans l'économie du tourisme culturel et le développement local.

C'est principalement ce dernier point qui est au centre du projet Trawecu.

Quelques observations pour comprendre la situation...

Déjà en 1986 le directeur général de l'UNESCO pointait du doigt le danger de disparition des jeux et sports traditionnels (JST). Il précisait que « la place de plus en plus prépondérante prise par le spectacle sportif et sa médiatisation dans nos sociétés constituait une menace sérieuse pour la survie d'autres pratiques sportives considérées comme mineures parce que pratiquées régionalement. Ainsi tout un pan des cultures corporelles enracinées, et toujours populaires sur notre planète, est menacé d'extinction». Depuis la chute du mur de Berlin la situation s'est accentuée avec la libéralisation des échanges économiques (la mondialisation libérale) qui consiste à éliminer tous les freins au commerce en vue de faciliter la circulation des biens, des services et des capitaux. C'est l'application de ces règles commerciales aux produits culturels, dont le sport, par les promoteurs de la mondialisation qui a créé un système qui favorise largement le spectacle sportif, en général en provenance des pays dominants, puisque celui-ci est organisé par eux.

Devant le danger de disparition de la diversité culturelle l'UNESCO avait alors élaboré sa Convention pour la sauvegarde du Patrimoine Culturel Immatériel de l'humanité (PCI) qui fut voté en 2003. Puis en 2005 l'organisme intergouvernemental faisait adopter sa Convention de 2005 afin de protéger de façon plus pragmatique la diversité des expressions culturelles en tant que porteurs d'identité, de valeurs et de sens. Ce dernier texte officialisait le droit de donner la priorité à une politique culturelle nationale. Ce point est absolument primordial pour les pays en voie de développement afin d'éviter qu'ils soient entravés par des règles juridiques extra nationales dans leur politique de développement culturel. En effet nous avons toujours observé que dans le cas contraire cela s'accompagne d'un phénomène de déculturation.

Ce cadre légal a facilité la prise de conscience de nombreuses personnes et institutions à travers le monde. L'UNESCO écrivait alors que « les jeux et sports traditionnels font partie de l'héritage intangible et représentent un symbole de la diversité culturelle de nos sociétés ». Notons que l'article 13 de la convention de 2005 de l'Unesco demande que la culture soit intégrée dans la politique de développement durable. Ce point est important et doit faciliter l'articulation des acteurs avec les partenaires institutionnels pour le développement du tourisme culturel lié aux pratiques sportives traditionnelles. C'est ainsi que depuis la fin des années 2000, des initiatives (colloques, festivals, séminaires) reliant sports traditionnels (indigènes), développement local et tourisme durable font partie des préoccupations de l'UNESCO et de diverses ONG spécialisées. Autour de la Méditerranée plusieurs colloques liés aux sports traditionnels ont déjà traité de ce thème: Vérone (Italie) en 2010, Mauvezin (Gers, France) en 2011, Tamanrasset (Algérie) en 2019, Svetvinčenat (Croatie) en 2021.

Dans le cadre du débat sur la transition écologique, cela nous amène à parler du lien étroit entre Biodiversité et Ludodiversité dans les phénomènes de destruction de l'habitat biologique et sociologique. Nous savons en effet que la

destruction de l'habitat crée un mécanisme qui extermine les espèces. Ainsi en drainant des marécages et en abattant des forêts, vous éliminez les espèces qui dépendent de ces habitats pour subsister. Selon le même phénomène, lorsque l'on détruit l'habitat social familial d'une communauté humaine (exode rural, exode politique forcé, etc.) les pratiques sportives autochtones tendent à disparaître car l'habitat social familial a disparu (déculturation). Voir définition du concept de Ludodiversité (Renson, 2004)⁹.

Par ailleurs en se référant à la politique du sport dans les différents pays européens, les acteurs des sports de tradition culturelle ont pu observer qu'en général la raison d'état amène à favoriser la pratique des sports mondialisés en mettant en avant la recherche de médailles (la performance) et la promotion de la fibre 'nationale'. Le constat est donc qu'en général le développement des pratiques dites régionales n'est pas considéré prioritaire. Celles-ci subissent ainsi des mesures discriminatoires dans leur promotion et leur reconnaissance sociale. Ainsi, alors que ces pratiques sont à la fois Sport et Culture, elles n'étaient reconnues ni pour l'une ni pour l'autre de ces facettes jusqu'aux années 2000. C'est la Convention de 2003 de l'UNESCO qui leur a donné un statut officiel à travers la notion de pratiques liées au Patrimoine Culturel Immatériel de l'Humanité.

Ce nouveau statut de 2003 avalise le fait que les pratiques sociales que l'on regroupe sous l'appellation jeux et sports traditionnels sont en fait les créations et le reflet d'une culture particulière. Elles sont l'expression d'une manière de penser et d'agir et elles mettent en scène des résurgences ancrées dans la mémoire profonde du groupe social concerné. C'est une culture qui vit à travers la mémoire des gestes du corps. C'est un patrimoine que chaque enfant peut faire vivre lors de ses relations de jeu avec d'autres enfants. Avec les autres activités corporelles de tradition culturelle, comme la danse, elles révèlent les caractéristiques les plus profondes de la culture à laquelle elles appartiennent.

Les JST sont Récréation, Culture et Education et il est important de les associer à tous les autres éléments du Patrimoine Culturel Immatériel (PCI) de la culture régionale : la musique, les danses, la gastronomie, l'artisanat, le théâtre en langue régionale, etc. Cela permet alors de considérer que ces pratiques culturelles appartiennent plus globalement à des 'Communautés élargies', c'est-à-dire à tout un ensemble de personnes qui se reconnaissent à travers elles et qui les acceptent comme élément de leur culture d'appartenance : joueurs, arbitres, responsables, mais aussi famille, amis, voisins, etc.

Nous avons choisi de nommer ces Communautés élargies « Communautés Ludiques ». Pour exemple, en Suisse, la lutte Schwingen s'est développée en

⁹ La Ludodiversité est la variété parmi toutes les cultures du corps, comprenant les domaines du théâtre, de la culture physique, de l'expression corporelle et de leurs sous-domaines respectifs, tel que: jeux, sports, exercices physiques, danse et performances acrobatiques" (Renson 2004).

tant que sport national et jouit d'une grande popularité et d'un large soutien au sein de la population. Le site internet de la fédération annonce que « De nombreuses coutumes et traditions sont étroitement liées à ce sport et aux fêtes de lutte¹⁰ », ce qui signifie que la lutte Schwingen est devenue une sorte de tronc commun, un liant, autour duquel s'expriment plusieurs autres pratiques traditionnelles. En Macédoine grecque nous pouvons également parler de liant à propos de la lutte traditionnelle Pali car beaucoup de fêtes sont articulées autour de la symbolique de cette pratique.

Objectifs et perspectives du projet

L'objectif général du projet 2017-2018 avait montré que les pratiques ludiques traditionnelles sont en situation de danger de disparition si rien n'est fait pour organiser la transmission d'une manière différente. En effet, dans les sociétés modernes marquées par les migrations, la gouvernance libérale, la mondialisation, les sports et jeux traditionnels ne peuvent se maintenir par une organisation et une transmission reposant uniquement sur les structures sociales locales telles qu'elles existaient depuis des siècles (Transmission orale, solidarité automatique, etc.). En s'organisant à travers des réseaux transrégionaux tout en gardant une articulation avec les fêtes de la communauté culturelle il apparaissait que la sauvegarde et la transmission de ces pratiques était possible lorsque les acteurs agissent en collaboration avec des réseaux institutionnels comme l'école ou les comités de développement locaux et touristiques.

Organisateurs et intervenants après la conférence à Morlaix, Finistère (Mars 2022), avec la participation de 'Tourisme en baie de Morlaix' et de 'Bretagne, Culture, Diversité'.

¹⁰ Schwingfest

Le projet TRAWECU souhaite utiliser la lutte traditionnelle comme véhicule principal afin d'attirer des *publics élargis* vers les fêtes où cette pratique sert de liant. Selon les régions d'Europe, ce sont d'autres sports traditionnels qui peuvent jouer cet important rôle de liant. Ces fêtes de deux ou trois jours de festivités, souvent liées au calendrier religieux, proposent un programme séculaire où les populations locales expriment leur culture (jeux, danses, musique, gastronomie, etc). Si le divertissement principal disparaît, c'est tout le festival qui est en danger de disparition.

Pour notre projet, il s'agit donc d'utiliser la lutte traditionnelle dans le cadre d'un rapport renforcé au patrimoine culturel immatériel, avec également l'objectif de soutenir le développement local et le tourisme durable. Cela signifie que des collaborations et partenariats seront recherchés afin que les différents protagonistes (fédérations, municipalités, comités de tourisme, acteurs économiques locaux) mettent en place un jeu où tout le monde sort gagnant. Cela signifie également que la stratégie sera de redévelopper les JST sans procéder à des bouleversements majeurs qui dénatureraient les pratiques sociales et leur relation avec la notion de Patrimoine Culturel Immatériel, c'est-à-dire sans tomber dans la *folklorisation*.

Le terme *Public élargi* signifie que des partenariats seront mis en place avec d'autres acteurs, par exemple les écoles ou les institutions scolaires régionales et nationales de façon à introduire la lutte traditionnelle (les JST en général) et les valeurs qu'ils véhiculent dans le programme scolaire. Ceci est important afin d'intégrer des stratégies générales de développement du pays, ainsi que le déclare l'UNESCO. La diversité présente dans les JST représente en effet un terrain propice à l'apprentissage et à l'inventivité. Ils sont une boîte à outils pour le renouvellement de pratiques éducatives qui dès lors peuvent devenir une force de proposition, de production intellectuelle pour des projets sociaux ou économiques.

La recherche a démontré que les comportements ludiques sont profondément culturels et dépendent des règles et des codes sociaux établis par la culture de référence à travers les jeux. Jouer ensemble est donc une façon d'apprendre à vivre en communauté. Voici un exemple à travers ce qu'on appelle l'inter-généralité. Ainsi, dans plusieurs régions d'Europe, des écoles ont mis en place des échanges entre enfants et grands parents lors de rencontres à travers les jeux traditionnels. Ceci a permis aux deux groupes sociaux qui sont par ailleurs de plus en plus éloignés par les technologies de communication de mieux se connaître et se comprendre, facteur primordial pour la continuité d'une communauté culturelle.

Ces expériences ont également mis en avant le fait que les protagonistes partagent aussi une source de bien-être relationnel et émotionnel et que l'on peut associer à la notion de 'santé sociale'. Ces expériences développent l'esprit de partage et de collaboration entre joueurs et offrent des moments de fusion culturelle. Cela va d'ailleurs vers un retour aux valeurs des jeux autochtones car on peut affirmer qu'aucune société traditionnelle n'a jamais mis en place un système de compétition entre ses propres membres, mais un simple sys-

tème d'émulation au service du groupe. En effet les activités récréatives ont toujours été pensées pour souder la communauté, pas pour la diviser.

Les sports traditionnels peuvent alors favoriser les échanges entre participants et visiteurs d'une fête et le tout génère une ambiance de culture partagée qu'il s'agit de préserver et de transmettre. Ce point correspond d'ailleurs à ce qui ressort des 'nouvelles tendances touristiques' actuelles qui mettent l'accent sur des expérimentations originales, le patrimoine et le retour à l'authentique. Une récente enquête montre également que près d'un quart des personnes déclarent avoir une pratique sportive non formelle pendant leur temps de congés, avec pour motivation la récréation, le bien être, le lien avec la nature et la rencontre avec les autres. Dans ces deux cas les Jeux et sports traditionnels représentent une valeur ajoutée.

Nous sommes donc clairement dans le cadre du tourisme culturel durable. Par tourisme culturel nous entendons une forme de tourisme dont l'objectif est de faire découvrir le patrimoine culturel, le mode de vie d'une région ainsi que celui de ses habitants souhaitant rester acteurs de leur propre vie. Par durable nous considérons les activités qui respectent, préservent et mettent durablement en valeur les ressources patrimoniales (naturelles, culturelles et sociales) d'un territoire à l'attention des visiteurs (nationaux ou étrangers), de manière à minimiser les impacts négatifs qu'ils pourraient générer.

Ce dernier critère est respecté si l'on considère que la plupart des jeux et sports traditionnels apparaissent au moment d'une fête, dans un champ, sur une place ou sur la mer, et puis ils disparaissent dès que la fête est terminée. Ces pratiques ont toujours été en harmonie avec la nature, sans jamais vouloir la diriger, et sont par là même un gage de développement durable. Par ailleurs l'équipement nécessaire à la pratique des sports traditionnels est en général bon marché et produit localement.

Toutes ces considérations montrent bien que la pratique et la transmission des JST est au cœur d'un débat de société. Nous savons bien que le grand problème actuel est d'organiser un futur durable pour nos sociétés, au niveau économique et socioculturel. Le système de la fuite en avant qui consistait à considérer que la planète pouvait nous apporter des ressources infinies est aujourd'hui indéfendable. Il est donc de plus en plus évident que le modèle économique actuel devra être repensé afin de tenir compte des défis écologiques, et les loisirs sportifs devront probablement aussi être revus car le système sportif et récréatif actuel est directement issu du système économique lié à la croissance et au rêve d'un progrès technologique éternel.

Deportes tradicionales y Perspectivas para el turismo cultural y el Desarrollo Local

Introducción

Desde hace algún tiempo, las iniciativas que vinculan los juegos y deportes tradicionales, el desarrollo local y el turismo sostenible forman parte de las preocupaciones de las organizaciones intergubernamentales y de diversas ONG. Es un signo de los tiempos y, desgraciadamente, se ve reforzado por la actual crisis de Covid 19, que también es indicativa de una crisis de civilización.

Este proyecto TRAWECU que quiere asociar la promoción de la lucha tradicional con el turismo cultural y el desarrollo local es una continuación de propuestas anteriores. Por ejemplo, en 2017 y 2018, otro proyecto Erasmus+ Sport ya había reunido a algunos de los actuales actores de TRAWECU como socios del proyecto, o como grupos asociados. El objetivo de este proyecto era identificar grupos de lucha tradicional no organizados en una federación regional o nacional. A continuación, se trataba de iniciar colaboraciones con estos grupos para compartir ideas y experiencias con el fin de convencerlos del interés de organizarse en una red transnacional. Las conclusiones de este proyecto previo llevaron a proponer nuevas acciones innovadoras para ampliar la oferta de la práctica y la transmisión de la lucha tradicional a nuevos grupos de personas interesadas también en los aspectos culturales y económicos regionales.

Se habían identificado varios ejes de trabajo importantes. El objetivo era ayudar a organizar la transmisión de los estilos tradicionales de lucha a través de

- Una red deportiva y sociocultural organizada a nivel regional, nacional o transregional (documentación, vídeos, información, etc.)
- Los logros de esta nueva red polivalente (véase el ejemplo del plan de desarrollo en Bretaña) para introducir algunas prácticas en los currícula escolares mediante la colaboración con la administración o con grupos regionales de profesores dispuestos a realizar experiencias.
- La utilización del deporte tradicional en general en el marco del desarrollo sostenible apoyándose en las redes implicadas en la economía del turismo cultural y del desarrollo local.

Es principalmente este último punto el que está en el centro del proyecto TRAWECU.

Algunas observaciones para comprender la situación...

Ya en 1986 el Director General de la UNESCO señaló el peligro de desaparición de los juegos y deportes tradicionales (JDT o TSG en inglés). Precisaba que "el lugar cada vez más preponderante que ocupa el espectáculo deportivo y su mediatización en nuestras sociedades constituía una grave amenaza para la supervivencia de otras prácticas deportivas consideradas menores por ser practicadas regionalmente. Así, toda una parte de las culturas corporales arraigadas y todavía populares en nuestro planeta está amenazada de extinción. Desde la caída del Muro de Berlín, la situación se ha agravado con la liberalización de los intercambios económicos (globalización liberal), que consiste en eliminar todos los obstáculos al comercio para facilitar la circulación de bienes, servicios y capitales. Es la aplicación de estas reglas comerciales a los productos culturales, incluido el deporte, por parte de los promotores de la globalización, lo que ha creado un sistema que favorece en gran medida el espectáculo deportivo, generalmente de los países dominantes, ya que está organizado por ellos.

Ante el peligro de desaparición de la diversidad cultural, la UNESCO elaboró su Convención para la Salvaguardia del Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad (*ICH* en su acrónimo en inglés), que fue votada en 2003. Posteriormente, en 2005, el organismo intergubernamental hizo aprobar su Convención de 2005 para proteger de forma más pragmática la diversidad de las expresiones culturales como portadoras de identidad, valores y significado. Este último texto formalizó el derecho a dar prioridad a una política cultural nacional. Este punto es absolutamente esencial para que los países en vías de desarrollo no se vean obstaculizados por limitaciones legales extranacionales en su política de desarrollo cultural. De hecho, siempre hemos observado que en el caso contrario se produce un fenómeno de "desculturización".

Este marco legal ha facilitado la concienciación de muchas personas e instituciones de todo el mundo. La UNESCO señaló entonces que "los juegos y deportes tradicionales forman parte del patrimonio inmaterial y representan un símbolo de la diversidad cultural de nuestras sociedades". Cabe señalar que el artículo 13 de la convención de la UNESCO de 2005 exige que la cultura se integre en la política de desarrollo sostenible, lo que debería facilitar la coordinación con los socios institucionales para el desarrollo del turismo cultural vinculado a las prácticas deportivas tradicionales. Asimismo, cabe señalar que, desde finales de los años 2000, las iniciativas que vinculan los deportes tradicionales (autóctonos), el desarrollo local y el turismo sostenible forman parte de las preocupaciones de la UNESCO y de diversas ONG especializadas. Varias conferencias relacionadas con los deportes tradicionales ya han tratado este tema: Verona (Italia) en 2010, Mauvezin (Francia) en 2011, Tamnassat (Argelia) en 2019, Svetvinčenat (Croacia) en 2021.

En el contexto del debate sobre la transición ecológica, esto nos permite hablar del estrecho vínculo entre la Biodiversidad y la Ludodiversidad en los

fenómenos de destrucción biológica y sociológica del hábitat. En efecto, sabemos que la destrucción del hábitat crea un mecanismo de exterminio de las especies. Así, al desecar los pantanos y talar los bosques, se eliminan las especies que dependen de estos hábitats para sobrevivir. Según el mismo fenómeno, cuando se destruye el hábitat social familiar de una comunidad humana (éxodo rural, éxodo político forzado, etc.) las prácticas deportivas autóctonas tienden a desaparecer porque el hábitat social familiar ha desaparecido (desculturización). Véase la definición del concepto de Ludodiversidad (Renson, 2004¹¹).

Por otra parte, al referirse a la política deportiva de los distintos países europeos, los actores del deporte autóctono han podido observar que, en general, la razón de Estado lleva a favorecer la práctica del deporte globalizado destacando la búsqueda de medallas (el rendimiento) y la promoción de la fibra "nacional". Por lo tanto, se observa que, en general, el desarrollo de las llamadas prácticas regionales no se considera prioritario. Por tanto, son objeto de medidas discriminatorias en su promoción y reconocimiento social. Aunque estas prácticas son a la vez Deporte y Cultura, no fueron reconocidas por ninguna de estas facetas hasta la década de 2000. Fue la Convención de la UNESCO de 2003 la que les otorgó un estatus oficial a través de la noción de prácticas relacionadas con el Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad (ICH).

Este nuevo estatuto de 2003 avala el hecho de que las prácticas sociales que se agrupan bajo la denominación de juegos y deportes tradicionales (JDT) son, de hecho, las creaciones y la imagen de una cultura particular. Son la expresión de una forma de pensar y actuar y escenifican resurgimientos anclados en la memoria profunda del grupo social en cuestión. Es una cultura que vive a través de la memoria de los gestos corporales. Es un patrimonio que cada niño puede hacer vivir durante sus relaciones lúdicas con otros niños. Junto con otras actividades corporales de tradición cultural, como la danza, revelan las características más profundas de la cultura a la que pertenecen.

Los JDT son Recreación, Cultura y Educación y es importante asociarlos a todos los demás elementos del Patrimonio Cultural Inmaterial de la cultura regional: música, bailes, gastronomía, artesanía, teatro en la lengua regional, etc. Entonces esto nos permite considerar que estas prácticas culturales pertenecen más globalmente a las "Comunidades extendidas", es decir a todo un grupo de personas que se reconocen a través de ellas (las prácticas) y que las aceptan como un elemento de su cultura de pertenencia: jugadores, árbitros, directivos, pero también familia, amigos, vecinos, etc.

¹¹ Ludodiversidad significa la variación entre todos los movimientos culturales, que abarca la dominios de juego, la cultura física y la expresión del movimiento y sus respectivos subcampos, tales como: juegos, deportes, ejercicios físicos, danza y realizaciones acrobáticas (Renson 2004).

Hemos optado por denominar a estas Comunidades ampliadas "Comunidades Lúdicas". Por ejemplo, en Suiza, la lucha Schwingen se ha desarrollado como deporte nacional y goza de gran popularidad y amplio apoyo entre la población. El sitio web de la federación anuncia que "muchas costumbres y tradiciones están estrechamente vinculadas a este deporte y a los festivales de lucha¹²", lo que significa que la lucha Schwingen se ha convertido en una especie de núcleo común, un aglutinante, alrededor del cual se agregan otras prácticas tradicionales. En la Macedonia griega también se puede hablar de aglutinante en relación con la lucha tradicional Pali, ya que muchos festivales se articulan en torno al simbolismo de esta práctica.

Objetivos y perspectivas del proyecto

El objetivo general del proyecto 2017-2018 había demostrado que las prácticas recreativas tradicionales corren el riesgo de desaparecer si no se hace nada para organizar la transmisión de una manera diferente. En efecto, en las sociedades modernas marcadas por las migraciones, la gobernanza liberal y la globalización, los juegos y deportes tradicionales no pueden mantenerse mediante una organización y transmisión basadas únicamente en las estructuras sociales locales tal y como han existido durante siglos (transmisión oral, solidaridad automática, etc.). Al organizarse a través de redes transregionales, manteniendo un vínculo con las celebraciones de la comunidad cultural, parecía que la salvaguardia y la transmisión de estas prácticas era posible cuando los actores actúan en colaboración con redes institucionales como las escuelas o los comités de desarrollo local y turístico.

El proyecto TRAWECU desea utilizar la lucha tradicional como vehículo principal para atraer a un público más amplio a los festivales en los que esta práctica sirve de enlace. Según las regiones de Europa, otros deportes tradicionales pueden desempeñar este importante papel de enlace. Estas celebraciones de dos o tres días de fiesta, a menudo vinculadas al calendario religioso (romerías o festividades), ofrecen un programa laico donde las poblaciones locales expresan su cultura (juegos, bailes, música, gastronomía, etc.). Si desaparece el entretenimiento principal, toda la fiesta corre el riesgo de desaparecer.

Para nuestro proyecto, se trata pues de utilizar la lucha tradicional en el marco de una relación reforzada con el patrimonio cultural inmaterial, con el objetivo también de apoyar el desarrollo local y el turismo sostenible. Esto significa que se buscarán colaboraciones y asociaciones para que los distintos protagonistas (federaciones, municipios, comités de turismo, agentes económicos locales) establezcan un juego en el que todos ganen. Esto significa también que la estrategia consistirá en volver a desarrollar los JDT sin distorsionar las

¹² Schwingfest

prácticas sociales y la relación con la noción de ICH, es decir, sin caer en la "folklorización".

El término "público más amplio" significa que se establecerán asociaciones con otros actores, por ejemplo, escuelas o instituciones educativas regionales (o nacionales) para introducir la lucha tradicional (los JDT en general) y los valores que transmiten en el programa escolar. Esto es importante para integrar las estrategias nacionales de desarrollo, como afirma la UNESCO. La diversidad que suponen los JDT representa, en efecto, un terreno fértil para el aprendizaje y la inventiva. Son una caja de herramientas para la renovación de las prácticas educativas que, por tanto, pueden convertirse en una fuerza de propuesta, de producción intelectual para proyectos sociales o económicos.

Iniciación de lucha en el tiempo escolar durante la reunión de Bretaña - Marzo 2022.

La investigación ha demostrado que los comportamientos lúdicos son profundamente culturales y dependen de las reglas y los códigos sociales establecidos por la cultura de referencia a través de los juegos. Jugar juntos es, por tanto, una forma de aprender a vivir en comunidad. He aquí un ejemplo a través de lo que se denomina intergeneracionalidad. Así, en varias regiones de Europa, las escuelas han establecido intercambios entre los niños y los abuelos durante los encuentros mediante la práctica de juegos tradicionales.

Esto ha permitido que los dos grupos sociales, cada vez más separados por las tecnologías de la comunicación, se conozcan y comprendan mejor, un factor clave para la continuidad de una comunidad cultural. Estas experiencias también han puesto de manifiesto el hecho de que los protagonistas también comparten una fuente de bienestar relacional y emocional y que puede asociarse a la noción de "salud social".

Estas experiencias desarrollan el espíritu de compartir y colaborar entre los jugadores y ofrecen momentos de fusión cultural. Esto también va en el sentido de un retorno a los valores de los juegos autóctonos, porque podemos decir que ninguna sociedad tradicional ha establecido nunca un sistema de competición entre sus propios miembros, sino un simple sistema de emulación al servicio del grupo. En efecto, las actividades recreativas siempre han sido concebidas para unir a la comunidad, no para dividirla.

Los deportes autóctonos pueden pues favorecer los intercambios entre los participantes y los visitantes de una fiesta y el conjunto genera un ambiente de cultura compartida que debe ser preservado y transmitido. Este punto se corresponde también con lo que se desprende de las "nuevas tendencias turísticas" actuales, que hacen hincapié en las experimentaciones originales, el patrimonio y la vuelta a la autenticidad. Una encuesta reciente muestra también que casi una cuarta parte de las personas afirman practicar deportes no formales (juegos) durante sus vacaciones, teniendo como motivación la recreación, el bienestar, la conexión con la naturaleza y el encuentro con los demás. En ambos casos, los deportes o juegos tradicionales representan un valor añadido.

Por tanto, nos situamos claramente en el marco del turismo cultural sostenible. Por "turismo cultural" entendemos una forma del mismo cuyo objetivo es descubrir el patrimonio cultural, el modo de vida de una región así como el de sus habitantes que desean seguir siendo actores de su propia vida. Por sostenible, aplicamos las actividades que respetan, preservan y valorizan de forma sostenible los recursos patrimoniales (naturales, culturales y sociales) de un territorio para la atención de los visitantes (nacionales o extranjeros), de forma que se minimicen los impactos negativos que pudieran generar.

Este último criterio se respeta si tenemos en cuenta que la mayoría de los deportes autóctonos aparecen en el momento de una fiesta, en un campo, en una plaza o en el mar, y luego desaparecen en cuanto termina la fiesta. Estas prácticas siempre han estado en armonía con la naturaleza, sin querer dirigirla nunca, y son por tanto una garantía de desarrollo sostenible. Además, el material necesario para practicar los deportes tradicionales suele ser barato y de producción local.

Todas estas consideraciones demuestran que, de hecho, la práctica y la transmisión de los JDT o TSG están en el centro de un debate social. Somos muy conscientes de que el gran problema actual es organizar un futuro sostenible para nuestras sociedades, a nivel económico y sociocultural. El sistema de huida hacia delante, que consistía en considerar que el planeta podía aportarnos infinitos recursos, es hoy indefendible. Por lo tanto, es cada vez más evidente que habrá que rediseñar el modelo económico actual para tener en cuenta los desafíos ecológicos, y probablemente también habrá que revisar el ocio deportivo, porque el sistema deportivo y recreativo actual se deriva directamente del sistema económico vinculado al crecimiento y al sueño del eterno progreso tecnológico.

PHOTO
ALBUM

Greece – Macedonia – Paradosiaki PALI

Greece – Macedonia – Paradosiaki PALI

Romania - TRANTA

Romania / Moldovia - TRANTA

Serbia - RVANJE U KOSTAC

Serbia - RVANJE U KOSTAC

Brittany - GOUREN

Brittany – GOUREN

Spain – Leon – LUCHA LEONESA

Spain – Leon – LUCHA LEONESA

Description of the Different Projects:

**Greece,
Romania,
Serbia,
France,
Spain**

Η προσπάθεια για την αναβίωση της παράδοσης

Η παραδοσιακή πάλη μπορεί να αποτελέσει κινητήριο δύναμη για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, καθώς το πλαίσιο πραγματοποίησής της (πανηγύρι) αποτελεί ιδανική αφηγήρα για προσέλκυση επισκεπτών. Οι επισκέπτες όμως αυτοί δε θα γίνουν απλώς κοινωνοί μιας αναπαράστασης αλλά συμμετέχοντες σε μια πολυσχιδή πολιτιστική δράση η οποία αποτελεί ζωντανό μέρος της τοπικής κοινωνίας. Έτσι, θα γνωρίσουν ένα μοναδικό πολιτιστικό στοιχείο το οποίο θα τους φέρει σε επαφή με την πραγματική ζωή της τοπικής κοινωνίας που επισκέπτονται.

Το έργο **TRAWECU - Η παραδοσιακή πάλη ως μέσο προσέλκυσης πολιτιστικού τουρισμού και πόλος τοπικής ανάπτυξης** χρησιμοποιεί την κληρονομιά της πάλης ως όχημα για να προσελκύσει πρώτα ένα νέο κοινό στην παραδοσιακή πάλη, ενώ ταυτόχρονα δείχνει ότι αυτή η κληρονομιά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη των αντίστοιχων τοπικών κοινοτήτων μέσω της αύξησης του πολιτιστικού τουρισμού.

Πιο σημαντικό όμως, αποτελεί ένα πρώτο μέσο για την προσέγγιση όλων των συλλόγων, οργανισμών, φορέων και άτυπων ομάδων οι οποίες ασχολούνται με την παραδοσιακή πάλη σε επίπεδο τοπικό, προκειμένου να ενώσουν τις δυνάμεις τους σε μια σύμπραξη κοινού οράματος και κοινών προσδοκιών για το μέλλον της πολιτιστικής αυτής έκφανσης. Αυτή η σύμπραξη θα πρέπει να έχει τη μορφή ενός πολιτιστικού οργανισμού ο οποίος θα λειτουργούσε ως ομπρέλα και ως όχημα για όλες τις πρωτοβουλίες οι οποίες σήμερα γίνονται άτυπα και τοπικά για την παραδοσιακή πάλη, με σκοπό τη βοήθεια προς όλους τους ανθρώπους και φορείς οι οποίοι δεκαετίες τώρα προσπαθούν μεμονωμένα να διασώσουν την παράδοση.

Στο σήμερα, μέσω αυτής της συμφωνίας Παιδείας, πολιτιστικού τουρισμού και τοπικής ανάπτυξης, η παραδοσιακή πάλη μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον του τοπικού κοινού και να ανακτήσει την αίγλη του παρελθόντος, όπου λειτουργούσε ως πόλος έλξης, με τη διοργάνωση μεγάλων τουρνουά αλλά και με τη διοργάνωση μικρών επιδείξεων σε παιδιά και ενήλικες, με στόχο την εξοικείωσή τους με το άθλημα.

Θα μπορούσαμε ακόμα να φανταστούμε περιφερειακές σχολικές συγκεντρώσεις όπου οι μαθητές θα διαγωνίζονται μεταξύ τους σε φιλικούς αγώνες παραδοσιακής πάλης, σε μια μορφή μεγάλης πολιτιστικής εκδήλωσης.

Τα παραδοσιακά παιχνίδια και αθλήματα έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν μια σημαντική κινητήριο δύναμη για την τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου, αλλά κυρίως και πρωτίστως για την ενδυνάμωση της εικόνας του πολιτιστικού αυτού προϊόντος στα μάτια των ίδιων των κατοίκων της περιοχής,

και την ανάπτυξη ενδιαφέροντος για αυτό. Μέσα από την εξοικείωση με την πάλη, ο κόσμος θα την αισθανθεί περισσότερο τωρινή υπόθεση παρά ένα κομμάτι του παρελθόντος – και μόνο έτσι μπορεί να κερδηθεί το στοίχημα για την προστασία της.

Σοχός 2005 - Γενική άποψη

Η παραδοσιακή πάλη στην Ελλάδα

Η παραδοσιακή πάλη αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της παράδοσης στην βόρειο Ελλάδα και ειδικότερα στην περιοχή της Μακεδονίας και Θράκης.

Η πρώτη μορφή πάλης με λάδι συναντάται στην αρχαία Ελλάδα. Πριν από την προπόνηση στις «παλαιίστρες» ο «αλειπτής» άλειφε τους αθλητές με ελαιόλαδο σε ειδικό χώρο που ονομαζόταν «ελαιοθέσιον» ενώ μετά το πέρας της προπόνησης αφαιρούσαν το λάδι με ένα ειδικό εργαλείο, την «στλεγγίδα».

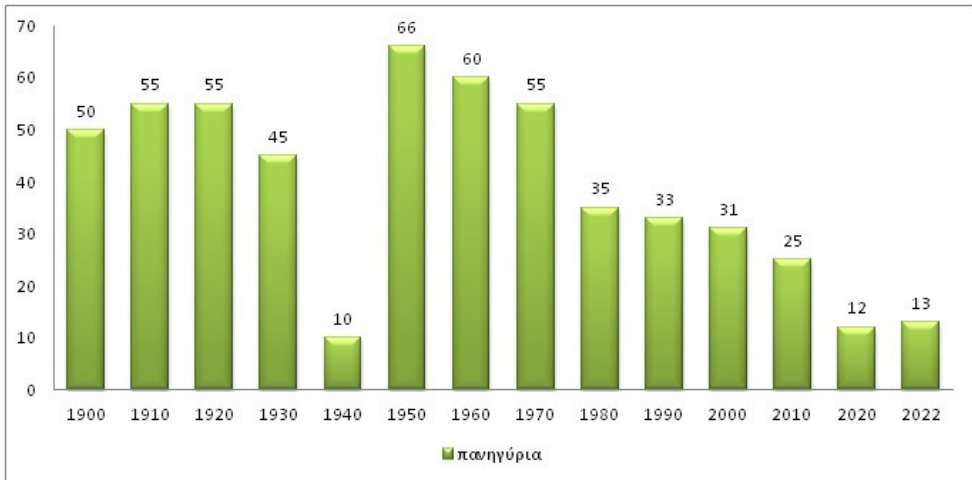
Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας η πάλη στην Ελλάδα δέχτηκε πολλές επιρροές από τους ανατολικούς πολιτισμούς, π.χ. οι παλαιστές ονομάστηκαν «πεχλιβάνιδες» (από την περσική λέξη *rahlavan* που σημαίνει ήρωας) και η πάλη με λάδι άρχισε να καθιερώνεται στον Ελλαδικό χώρο.

Η παραδοσιακή πάλη ήταν η κεντρική εκδήλωση μιας μεγάλης εμποροπολιτιστικής γιορτής που λάμβανε χώρα κυρίως στην γιορτή του Αγίου του χωριού. Οι «δυνατοί» νέοι των γειτονικών χωριών έπαιρναν μέρος στους αγώνες διεκδικώντας τον τίτλο του πρωταθλητή και φυσικά το έπαθλο το οποίο ήταν κυρίως κάποιο ζώο (αρνί-πρόβατο-μοσχάρι κ.α.). Πολλές φορές στους αγώνες συμμετείχαν και τούρκοι παλαιστές οι οποίοι φορούσαν ένα ειδικό παντελόνι από δέρμα ζώου (κισπέτι) σε αντίθεση με τους Έλληνες αθλητές οι οποίοι λόγω ένδειας δεν είχαν αυτή την δυνατότητα και χρησιμοποιούσαν για την κατασκευή αυτών των παντελονιών τσουβάλια. Ένα άλλο σημαντικό γεγονός ήταν ότι κατά την διάρκεια των αγώνων οι

οπληρχηγοί και πολλοί Έλληνες προύχοντες είχαν την ευκαιρία να ανταμώσουν χωρίς να κινήσουν υποψίες στους κατακτητές.

Στην σύγχρονη Ελλάδα η παραδοσιακή πάλη περιορίστηκε στις περιοχές της κεντρικής Μακεδονίας και σε κάποιες περιοχές της Θράκης, κρατώντας τον πολιτιστικό, θρησκευτικό και παραδοσιακό χαρακτήρα της.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα παρουσιάζεται κατά προσέγγιση η συχνότητα εκδηλώσεων παραδοσιακής πάλης στην Ελλάδα κατά την μεταπολεμική περίοδο.

Η σημαντική μείωση του αριθμού των εκδηλώσεων παραδοσιακής πάλης είναι αποτέλεσμα σημαντικών κοινωνικών αλλαγών. Μερικοί λόγοι που οδήγησαν σε αυτό το φαινόμενο είναι οι παρακάτω:

- Ο τρόπος διασκέδασης των τοπικών κοινωνιών έχει αλλάξει
- Τα άτομα που αποτελούσαν τις επιτροπές που ήταν αρμόδιες για οργάνωση των αγώνων μεγάλωσαν σε ηλικία χωρίς να υπάρχει ενδιαφέρον από νεότερους για να τους αντικαταστήσουν
- Τα κακώς κείμενα των αθλητών που συμμετείχαν στους αγώνες επηρέασαν κατά πολύ το ενδιαφέρον των θεατών
- Το μειωμένο ενδιαφέρον των νέων οδήγησε στην μη εξέλιξη και προσαρμογή αυτών των πολιτιστικών δρώμενων στην σύγχρονη εποχή
- Η λιγοστή στήριξη από τους κατά τόπους πολιτικούς και «άρχοντες»
- Η φθορά των παραδόσεων και των εθίμων που προκαλείται από το πέρασμα του χρόνου
- Και τέλος οι εσωτερικές διαμάχες που προέκυψαν μέσα στις ίδιες τις μικρές κοινωνίες, διαχωρίζοντας τους αγώνες παραδοσιακής πάλης από τα λοιπά δρώμενα ενός πανηγυριού

Περιγραφή ενός Πανηγυριού με κύριο δρώμενο τους αγώνες παραδοσιακής πάλης

Ένα πανηγύρι, εκτός από το κύριο γεγονός που ήταν η πάλη, περιελάμβανε και άλλα παραδοσιακά-αρχαία αγωνίσματα όπως η ρίψη του λιθαριού, το τρέξιμο, η σκοποβολή και οι ιπποδρομίες καθώς επίσης συνδυαζόταν με εμποροπανήγυρη όπου μικροπωλητές και καταστηματαρχες υποδέχονταν τον κόσμο που ερχόταν για να παρακολουθήσει την πάλη.

Οι αγώνες παραδοσιακής πάλης ακολουθούσαν ένα συγκεκριμένο τελετουργικό που ξεκινούσε από την προηγούμενη ημέρα μέχρι το τέλος τους.

Την προηγούμενη ημέρα των αγώνων κάποιοι ντόπιοι παλαιστές και τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής με συνοδεία ζουρνάδων και νταουλιών γύριζαν το χωριό καλώντας τον κόσμο να συγκεντρωθεί στην κεντρική πλατεία ώστε να ενημερωθεί και να παρακολουθήσει μια μικρή επίδειξη των επερχόμενων αγώνων. Παράλληλα οι διοργανωτές ζητούσαν από τους θεατές οικονομική βοήθεια προκειμένου να ενισχύσουν την προσπάθεια τους για καλύτερους και «δυνατότερους» αγώνες.

Οι διαιτητές των αγώνων (ελλανοδίκες στην αρχαία Ελλάδα), οι οποίοι είχαν οριστεί από την οργανωτική επιτροπή συγκεντρώνονταν στην εκκλησία του χωριού, έδιναν όρκο στον άγιο του χωριού ότι θα είναι δίκαιοι προς τους αθλητές και έπαιρναν την ευχή του ιερέα καθώς βάδιζαν υπό την συνοδεία ζουρνάδων και νταουλιών προς το «αλώνι» (τον χώρο των αγώνων).

Σοχός 2005 - Πομπή από την εκκλησία στην παλαίστρα, με διαιτητές και μουσικούς.

Η μουσική ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της παραδοσιακής πάλης και δεν σταματούσε παρά μόνον όταν ανακηρυσσόταν ο μεγάλος νικητής. Πολύ κοντά στους αγώνες πάλης στην αρχαία Ελλάδα όπου συνοδεύονταν από την μελωδία δίαυλου (μουσικό όργανο πολύ κοντά στον σημερινό ζουρνά).

Η παλαίστρα (αλώνι – χώρος διεξαγωγής αγώνων)

Οι αγώνες διεξάγονται στην ύπαιθρο στο λεγόμενο «αλώνι», ένα χώρο ειδικά διαμορφωμένο γι' αυτόν τον σκοπό. Το ιδανικότερο έδαφος μιας παραδοσιακής παλαίστρας είναι το χορτάρι (γκαζόν), παρόλα αυτά οι αθλητές δεν διστάζουν να παλεύουν και σε χώμα ή άμμο.

Στην σύγχρονη Ελλάδα κάποια μεγάλα χωριά (με τις προσπάθειες των τοπικών οργανωτικών επιτροπών) έχουν διαμορφώσει τις παλαίστρες τους με κερκίδες, χώρο παλαιστών, γκαζόν και περίφραξη, ενώ σε άλλα με μικρότερες οικονομικές δυνατότητες η οριοθέτηση του αγωνιστικού χώρου γίνεται με πασαλάκια ενώ οι θεατές κυκλώνουν το αλώνι καθισμένοι σε καρέκλες ή στο έδαφος.

Κανονισμοί αγώνων παραδοσιακής πάλης - Προετοιμασία για τον αγώνα

Η επιτροπή των αγώνων καλεί τους αθλητές που θέλουν να συμμετάσχουν να δηλώσουν συμμετοχή. Οι αθλητές δηλώνουν τα στοιχεία τους καθώς και την κατηγορία στην οποία θέλουν να αγωνιστούν (1^η-2^η-3^η-4^η). Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως ο διαχωρισμός των παλαιστών γίνεται βάσει του επιπέδου του καθενός, μη λαμβάνοντας υπόψη το σωματικό βάρος. Στην συνέχεια η επιτροπή των αγώνων αποφασίζει αν ο αθλητής έπραξε ορθώς στην επιλογή κατηγορίας και αν είναι ικανός να αγωνιστεί σε αυτή. Φυσικά ο αθλητής έχει το δικαίωμα να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει με την απόφαση της επιτροπής. Στην περίπτωση που ο αθλητής δεν συμφωνήσει με τις υποδείξεις της επιτροπής, αποχωρεί από τους αγώνες.

Η ώρα του αγώνα

Στους αγώνες παραδοσιακής πάλης θα διακρίνουμε 2 στυλ στα οποία αγωνίζονται οι αθλητές σύμφωνα με τις οδηγίες της οργανωτικής επιτροπής, η πάλη με λάδι και η πάλη χωρίς λάδι.

Η πάλη με λάδι

Σοχός 2005

Βερόνα (Ιταλία) 2022

Στην πάλη με λάδι οι αθλητές φορούν το ειδικό δερμάτινο παντελόνι που ονομάζεται «κισπέτι», οι αθλητές παλεύουν ξυπόλητοι και αλείφουν το σώμα τους με λάδι πριν τον αγώνα σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο ώστε να περιορίζεται ο διασκορπισμός του στον ευρύ αγωνιστικό χώρο. Το κισπέτι είναι ένα κοντοκάβαλο παντελόνι που φτάνει λίγο κάτω από το γόνατο. Είναι κατασκευασμένο από δέρμα μοσχარიού και πρέπει να εφαρμόζει πολύ καλά στο σώμα του παλαιστή. Έχει σχοινί στο ύψος της μέσης και στο τελείωμα κάθε ποδιού έτσι ώστε να σφίγγει και να κρατιέται στην θέση του κατά την διάρκεια της πάλης.

Η πάλη χωρίς λάδι

Στην πάλη δίχως λάδι οι αθλητές φορούν ένα σορτς ή κάτι αντίστοιχο χωρίς να αλείφουν το κορμί τους με οποιαδήποτε ουσία.

Νιγρίτα 2008 - Πανηγύρι του Αγίου Θωμά.

Κανονισμοί

Οι αγώνες παραδοσιακής πάλης μέχρι πριν από μερικά χρόνια δεν είχαν χρονικά όρια (ούτε στην όρθια πάλη αλλά ούτε και στο έδαφος) και νικητής ανακηρύσσονταν αυτός που θα έβαζε τον αντίπαλο του με την πλάτη στο έδαφος ή θα τον έκανε να εγκαταλείψει λόγω κούρασης- δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις περιπτώσεις όπου οι αθλητές έφταναν να αγωνίζονται πάνω από 2 ή 3 ώρες με αποτέλεσμα να μην έχουμε νικητή, οπότε είχαμε το φαινόμενο της ισοπαλίας. Τα τελευταία χρόνια και σε μια προσπάθεια αναπροσαρμογής και αναβάθμισης των αγώνων ώστε να αποφεύγεται η κούραση των θεατών προστέθηκε και ο χρονικός περιορισμός του κάθε αγώνα. Η διάρκεια ενός αγώνα καθορίζεται από την εκάστοτε επιτροπή και μετά το πέρας του χρόνου νικητής ανακηρύσσεται αυτός που θα ρίξει τον αντίπαλο του στο έδαφος.

Αφίσα της έκθεσης Serexpro 2022 με επίδειξη παραδοσιακής πάλης.

24 Σεπτεμβρίου 2022, Σέρρες, Διεθνές συνέδριο για την παραδοσιακή πάλη και τον πολιτιστικό τουρισμό - Τρία άτομα βραβεύτηκαν στο τέλος του συνεδρίου από τον ευρωπαϊκό οργανισμό AEJeST: Ο κ. Καραγιάννης Αστέριος και ο κ. Μπαλιτήρας Ιωάννης (Νιγίριτα), ο κ. Κουκουτζέλης Κωνσταντίνος (Σοχός).

Oina și trânta sporturile românilor (România)

OINA - Nu putem preciza cu exactitate apariția jocului de oină, începuturile practicării sportului nostru național oina se pierd în timp, dar putem spune că jocuri asemănătoare se practicau pe tot întinsul țării astfel: *hoina, ogoiul, fuga, de-a lungă, apuca, matca-mare, hîlca, lapta, pila, hapucul, hopaciul, de-a patru să stăm, lupta-lungă, baciul*. Astfel Rafailescu Al. și Iancu C. afirmă "ipoteza că oina își are originea în căutarea modalităților de a-și petrece timpul de către cei care se ocupau cu păstoritul".

În 1762 la Cluj, Matyus Istvan tipărește *Didactica* – un manual de medicină având două volume, vorbind despre beneficiile asupra corpului intelectului și stării de sănătate "a practicării exercițiilor atletice, ale oinei, trântei, popicelor, călăriei, băilor etc." (pag.16).

Profesorii liceului din Sighetul Marmăției, județul Maramureș stabilesc într –un Consiliu Profesoral din anul 1802 exercițiile fizice și jocurile ce trebuie practicate de elevi printre care și oina, fapt menționat într –un proces verbal de sedință.

În *Convorbiri literare*, IX, nr. 1 din aprilie 1875, Lambrior A. descrie în "Obiceiuri și credințe la români", câteva din regulile de practicare ale hoinii: "Hoina se joacă între mai mulți băieți. Mai întâi se aleg doi, care joacă mai bine, și se numesc baci, apoi ceilalți se prind în ceata unuia sau altuia dintre baci, după placul lor. Se pun două semne depărtate unul de altul ca de trei prăjini. Una din cete se orînduiește prin sorți la bătaie și alta la pasare și se așază după voință la cîte unul din capetele depărtării. Fiecare cetaș bate mingea halită de baciul celei potrivnice, numai o dată, și după ce a bătut, stă gata de fugă pînă la semnul păscutului și se repede îndată ce a văzut mingea bătută mai departe. Scăparea cetei de a nu cădea la păscut stă în ducerea pînă la semnul de împotrivă și întoarcere la locul lor, fără ca vreunul dintre dînșii să fie lovit cu mingea de vreun potrivnic.

Uneori ceata întregă așteaptă cele trei bătăi ale baciului; la cea dintîi se duc, la a doua se întorc și la a treia, care-i cea mai puternică, fuge baciul și se întoarce. Nu numai în bătaia îndepărtată stă temeiul acestui joc, ci și în agerimea fugii, și în iscusința cu care se păzește de lovitura mingii. De multe ori baciul, sau vreun alt cetaș de frunte, trece prin trei – patru azvîrlituri, ce se fac asupra – i de potrivnicii împrăștiați în drumul lui, și acesta cînd plecîndu – se la pămînt, cînd sărind în sus, sau răsucindu - și trupul, așa fel ca lovitura să nu – l atingă. Cu mare bucurie îl întîmpină ceta lui, în urma acestor izbînzii, în vreme ce potrivnicii amenință că altă dată nu – l vor mai scăpa. Așa merge înainte jocul pînă cînd cei de la păscut, sau prind mingea din cuc sau lovesc

pe unul din cei slăbuți la fugă și la pază. «Așa mi-ai fost de păcătos, lasă că altă dată nu te mai iau în ceata mea» – zice baciul cetei ce fusese la bătaie, în vreme ce potrivnicii aleargă să le ia locul, rîzînd și chiuind de clocotesc văile”.

O descriere mai amănunțită a regulilor jocului de oină este realizată de G. I. Pitiș prin Moș Stan din Schei care a publicat în 1888 în Revista nouă – Jocuri de petrecere povestindu – ne cu mult patos cum se desfășoară acest fascinant joc.

Sub formă de manuscris în 1894 apare primul regulament de oină la care au lucrat profesorii: Radu Corbu, Gh. Moceanu, N. Velescu, N. Dumitrescu - Țăranu, Dem Ionescu și alții.

Profesorul Dimitrie Ionescu stabilește o serie de reguli ce trebuie respectate atât de echipa de la bătaie cât și de cea de la prindere, stabilește numărul de 12 jucători dintr- o echipă și dimensiunile terenului, a mingii și bastonului, publicând în revista Albina, anul I, pag. 1106, primul regulament al jocului de oină tipărit.

La 20 decembrie 1898 Ministrul Învățăământului transmite o decesiune la toate școlile din țară semnată de Spiru Haret în care apare ținând cont de decizia 18328 din 30 aprilie 1898 prin care se instituie concursuri anuale de jocuri de oină la articolul 1 se aprobă regulamentul de desfășurare al acestor concursuri fiind publicat în Monitorul oficial din 1 februarie 1899, iar articolul 2 stabilește: ”Concursul din 1899 se va țin în ziua de 9 mai, fiind duminica”.

Astfel sportul nostru oina se dezvoltă din ce în ce mai mult prin dorința tinerilor de al practica și a promova cât mai mult valorile și tradițiile acestui neam. Oina are meritul de a fi un sport foarte complex care stimulează atât corpul fizic, cât și psihicul, un sport de echipă, în care calitățile individuale sunt susținute de întreaga echipă.

Federatia Romana de Oina, împreună cu alți parteneri își propun ca pentru următorii ani să readucă jocul de oina la valorile atinse în anii 1900, când activau multe echipe la nivel național. Scopul F.R.O și A.R.J.S.T. constă în desfășurarea activităților specifice pentru recuperarea, conservarea, dezvoltarea, cercetarea și promovarea jocurilor și sporturilor tradiționale, a jocurilor de copii, precum și a altor manifestări care sunt înrudite cu jocurile sportive tradiționale, practicate la nivel național sau local, reprezentarea acestora pe întreg teritoriul României. Împreună cu membrii comisiilor existente la nivelul federației am încercat să facem oina mai atractivă, organizând competiții pentru oina pe plajă în 8, cât și în sală în perioada de iarnă în 6, diversificând astfel jocul clasic de oina în 11 oameni.

Campaniile realizate împreună cu Ministerul Educației, Ministerul Tineretului și Sportului prin programele Pierre de Coubertin, au venit ca noutate pentru cei mici, jocul fiind foarte îndrăgit, reușind astfel să atragem cât mai mulți copii pentru a redescoperi și practica cu mândrie oina. Acest lucru ne determină să fim încrezători că oina încă are potențial.

Pe termen mediu si lung obiectivul Federatiei este acela de a duce jocul de oina in cele mai importante cinci jocuri de echipa din Romania, atat din punct de vedere al jucatorilor, cat si din punct de vedere al spectatorilor si al spectacolului prezentat.

Pe plan international Federatia Romana de Oina isi propune sa sustina schimbul de experienta cu celelalte tari care au sporturi cu mingea mica, țări cum ar fi Serbia, Moldova, Germania, Polonia, India, Irlanda, Pakistan, Marea Britanie și multe altele, împreună cu care să pună bazele unei Federații Internaționale a Sporturilor cu Mingea Mica, fapt realizat în 2021 (I.O.F.)

TRÂNȚA - Trânta este un sport de lupte corp la corp între doi sau mai mulți oameni neînarmați, care caută să se doboare unul pe altul. Trânta este un sport înrudit cu luptele greco-romane, își are originile în perioada Daciei și în prezent este practică în România și Republica Moldova. În Republica Moldova trânta este considerată sport național. Aria de răspândire a trântei a fost largă, aceasta îmbrăcând pe alocuri caracteristici specifice zonei de practicare.

Cele mai cunoscute forme de practicare ale trântei sunt:

- **Lupta ciobănească.** Luptă voinicească în care cei doi adversari stau depărtați unul de celălalt, iar prin smucituri și împinsături, se apucă de brațe căutând a se trânti. Este interzisă piedica. Câștigă cel ce pune pe adversar jos.

- **Lupta dreaptă** cu apucare în cruce. Constă în apucarea corpului cruciș cu o mână pe deasupra umărului pe după gâtul adversarului și pe cealaltă pe sub braț (apucare priză în cruce). Este interzisă piedica. Câștigă cel ce pune pe adversar jos.

- **Lupta oltenească** (sau de curea). O variantă de trântă în care adversarii poartă chimire/curele de care se apucă pentru a trânti adversarul. Este interzisă piedica. Câștigă cel ce pune pe adversar jos.

- **Lupta cu fixarea brăului.**

Alături de muzica și dansurile tradiționale, specificul gastronomiei locale trântă este introdusă în manifestările organizate cu prilejul sărbătorilor sătești stârnind interesul turiștilor promovând astfel valorile românești.

Activități

- Recuperare a jocurilor si sporturilor tradiționale
- Se implica prin membri săi in popularizarea jocurilor si sporturilor tradiționale in cadrul festivalurilor locale
- Participa activa la dezvoltarea rețelei europene si mondiale a jocurilor si sporturilor tradiționale
- Sporturi Tradiționale alaturi de Sarbatori Traditionale este proiectul cel mai important care îl propunem în următorii ani

Традиционално (народно) рвање у Шапцу, и његов туристички и едукативни потенцијал - (Србија)

Народно рвање у Србији и његов значај

Најраспрострањенији начин народног рвања у Србији је рвање у коштац или кости. Овај вид рвања ужива велику популарност како код сеоске омладине, тако и код одраслих који су га раније практиковали и дубоко је укоренjen у традицију. Обзиром што није било узрасних нити тежинских категорија, као и да није била потребна посебна опрема, одећа и обућа, било је практично и лако за упражњавање. “Победник се сматрао симболом снаге, вештине, окретности и мушкости.” Што се тиче правила код рвања у коштац, борци су постављени грудима један према другом, а ноге су обично паралелне у односу на противнике. “Обухватају један другог, и то тако што једном руком иду преко рамена, а другом испод пазуха. Чим утврде да имају добар, чврст хват, на знак судије почиње борба коју карактерише притискање, подизање, ношење, замахивање, претурање и обарање. Борба је завршена када је један борац оборен на леђа а други је над њиме” (Касум, Ђирковић, Јовановић, 2008).

Упражњавање игара, а нарочито рвања од најранијих дана имало је велики значај у развоју личности детета. “Порази, а и победе, уче га како да се труди да буде срчаније, опрезније, вештије и како да усклађује своју

игру са осталим играчима. Игра га уводи у друштво на лак и прави начин, дајући добру основу његовом карактеру.” “Борење. Укостимо се.

Једна рука њему испод рамена, једна изнад. Да га стегнеш да јаукне, да преда борбу. Кад се укости, јачи побеђује, а кад је соплитка, побеђује вештији”, изјавио је Томислав Стојановић давне 1940, године, као и да је “за борење најважна снага, да си јак, али је важна и вештина. Закачиш му ногу, погурнеш га и он падне” (Златковић, 2015).

Поред значаја које је рвање имало у развоју омладине, како психо-физичком, тако и социјалном, постојала је свест о његовој потреби у војној обуци.

“У оружаним дружинама и четама хајдука, рвање је било веома цењено, а сваки нови члан морао је да покаже рвачку вештину” (Касум, 2021).

Традиционално рвање у Шапцу

Тадашња деца су своје прве рвачке кораке направила током пастирских дужности када су се надметала у снази и способности. Одмеравали су снагу кроз рвање и у паузама између пољопривредних радова. То је био један од начина да се стекне поштовање у заједници. Рвање је у то време постало омиљена дисциплина која се спонтано наметнула младима као веома ефектан вид испољавања моћи и вештине, и организовала спектакуларне рвачке турнире у црквеним портама за време верских празника, свадбама и другим народним задовољствима где су младићи показивали шта знају и могу. Оваква искуства су се током времена практиковала у народу и сачували су се обичаји и правила рвања кроз усмена предања. Организовано се почело такмичити седамдесетих година двадесетог века кроз сеоске олимпијаде широм Србије, где су се најбољи квалификовали на републичка финала.

Народно рвање побудио је велико интересовање гледалаца, па су најбољи рвачи учествовали и у егзибицији на стадиону Црвене звезде у полувремену утакмице Црвена звезда — Вележ.

Од 2010. године, уз договор представника Рвачког клуба „Витез“ и Спортског савеза Шапца, такмичење у народном рвању се враћа на Сеоске олимпијске игре Шапца, прве године у виду презентације, а од 2014. године постаје стална дисциплина која је сваке године све популарнија код публике и учесника.

Победници, месне сеоске олимпијаде такмиче се на републичкој олимпијади са осталим селима победницима. Схватајући значај овог такмичења, од 2019. године његову организацију преузео је Спортски савез Србије. Са обзиром да Шабац има дугу традицију у организацији, а да су Сеоске олимпијске игре Шапца често биле боље организоване од републичких, од 2021. године шабачке СОИ су постале део Сеоских игара Спортског савеза Србије.

Сеоске игре Спортског савеза Србије

С обзиром да је Спортски савез Србије национална организација, то ће свакако утицати да се популаризује народно рвање у наредним годинама, и прошири широм Србије а самим тим и добије на публицитету и масовности. То је предуслов да народно рвање добије значајније место и да се поново изгради култ народног рвања. Један од планова је да због једноставности правила и мале могућности повреда традиционално рвање почне да се примењује у основним школама. Олимпијске рвачке дисциплине ће такође имати користи од овога. Ово је посао који би у наредном периоду требало да буде представљен Рвачком савезу Србије и Савезу школског спорта Србије, да искористе оно што је покренуо Спортски савез Србије кроз Сеоске игре, а пре њих заљубљеници у рвање широм Србије .

Туристичка понуда Шапца, шансе за промовисање традиционалног рвања кроз туристичке манифестације

Шабац у својој туристичкој понуди има неколико манифестација које су повезане са традицијом и историјом српског народа. Најпрепознатљивији су: „Пливање за Часни крст“ у оквиру хришћанског празника Богојављење у јануару, коњички вишебој „Мишарски вишебој“, неколико манифестација у спомен на славну Церску битку из Првог светског рата, као и СОИ у лето, где се надмећу у традиционалним спортовима као што су народно рвање у коштац, повлачење клипа и надвлачење конопца. На традиционалној манифестацији „Хајдучке вечери“ у Мачви одржавају се и такмичења у неким видовима народног рвања.

Такође, током године се одржава неколико фестивала у руралним срединама, као што су фестивал јагода, “Руже Липолиста” и Фестивал коња и фијакера. Све су то места где се окупља велики број људи и где

постоји шанса да се временом почне представљати, а потом и такмичити у народном рвању.

„Спорт и туризам представљају у светским размерама веома важне активности које су међусобно повезане и компатибилне (забава, рекреација, спортска такмичења). Сви данашњи модерни спортови су се развили на основи ранијих сличних спортова из различитих временских епоха. Током ранијих епоха развиле су се различите спортске игре и вештине, које данас чине наслеђе из прошлости и израз су народног стваралаштва у домену спорта и рекреације. Многе традиционалне игре и забаве подразумевале су „активно учествовање свих присутних, с циљем успостављања и учвршћења заједничких вриједности, у интересу одржавања заједнице са што већим степеном друштвености.

Тиме, такви облици забаве истовремено су заузимали и вријеме обавезе и слободно вријеме, уједно спојени рекреативним и релаксационим карактером“. Значај традиционалних спортских игара највише се огледа кроз спорт и рекреацију, културу (нематеријално културно наслеђе), туризам, али и комбиновано. Међу најзаступљеније видове туризма убраја се управо културни туризам, чиме традиционалне спортске игре добијају више на значају као сегмент нематеријалне културне баштине. Традиционална спортска такмичења, која промовишу традиционални начин живота и културно наслеђе, одржавају се искључиво у руралним срединама, а пласирају се најчешће кроз манифестациони туризам“ (Бјељац, Ђурчић, Бранковић, Милановић Пешић, 2019).

Наш план за развој традиционалног рвања

План за скорију будућност је формирање радне групе која ће се бавити ширењем традиционалног рвања и његовим представљањем на културно-историјским фестивалима широм Србије, као што су фестивали хране, пастирски, средњовековни... Све ове манифестације имају бројну публику и добру медијска покривеност, што је данас веома важно.

Циљ нашег учешћа у овом пројекту је размена искустава о развоју традиционалног рвања у другим деловима Европе и преузимање њихове добре праксе, како бисмо на најбољи начин повезали рвање и културни туризам. Очување традиције и подсећање на њу, кроз бављење старим спортовима и играма. Да се што више људи заинтересује за народно рвање и почне да се њиме бави од најранијих узраста.

Оно што је најважније, TRAWECU пројекат и састанци у Шапцу су оставили велики траг. Како у јавности, чиме је рвачки клуб „Витез” постао озбиљнија организација способна да буде део европских пројеката, тако и међу носиоцима политичке власти у граду, отварајући нове перспективе, како за клуб и град, тако и на националном нивоу. Из тог разлога, перспектива учешћа у новом пројекту, и организовања новог фестивала у граду, има добре предиспозиције и подршку надлежних. Дакле, све ово отвара нове могућности у будућности у погледу сложеније праксе традиционалног рвања и његовог развоја и ширења међу млађом популацијом, што отвара и нове туристичке потенцијале у локалној заједници.

Литература:

1. Бјељац, Ж., Ђурчић, Н., Бранковић, Ј. и Милановић Пешић, А. (2019), Традиционалне спортске игре у Војводини (Србија) у функцији диверфикације туристичког производа, *Туристичко пословање*, (24): 23-39
2. Златковић Д. (2015), Традиционалне дечје игре пиротског краја и суседних области, *Пиротски зборник* (40): 81-120
3. Касум Г. (2021), Рвање – српска олимпијска вредност, *Физичка култура*; 75 (1): 44-55
4. Касум, Г., Ђирковић, З. и Јовановић, С. (2008), *Народно и спортско рвање*, 208-209.

Exemple d'expérimentation en France (Région Bretagne)

Le partenaire officiel du projet TRAWECU est l'Association Européenne des Jeux et Sports Traditionnels (AEJeST). Cette organisation internationale fondée en 2001 à Lesneven, en Bretagne, regroupe près d'une centaine d'organisations de plusieurs réseaux différents : fédérations de sports traditionnels, associations culturelles, musées, universités et centres de formation. <https://jugaje.com/?lang=fr>

Avant toute chose, il est important de préciser que si le partenaire officiel du projet est l'AEJeST, ce sont en fait deux organisations membres basées en France qui ont été choisies pour la représenter dans les travaux du projet TRAWECU. Le projet présenté ci-dessous concerne donc surtout la Bretagne, une région de l'ouest de la France. Les deux organisations concernées sont en charge de la lutte traditionnelle **gouren**, soit la fédération de Gouren et le Centre de Formation de Ti-Ar-Gouren. La Bretagne, c'est environ 5 millions d'habitants pour un territoire équivalent à la Belgique ou à la Macédoine du Nord.

Mais avant de parler de la situation en Bretagne, il est intéressant de faire un rapide point sur la situation en France. En effet, la France a l'originalité d'avoir de nombreuses fédérations de jeux et sports autochtones dont la création remonte parfois à la 1ère moitié du 20ème siècle. Ce sont par exemple la fédération de la boule de fort, fondée en 1907, la FALSAB, anciennement fédération des amis des luttes et sports athlétiques bretons (1930), la fédération française des quilles de 9 (1948), etc. En 2022, il existe une quarantaine de fédérations de sports traditionnels et autochtones en France. Certaines ont le statut de fédérations reconnues par le ministère des Sports (habilitation) et sont subventionnées par l'Etat, mais souvent à un niveau plutôt faible. Les autres sont ignorées des rouages officiels mais fonctionnent de la même manière, avec des clubs, souvent avec des salariés. Elles sont fréquemment soutenues par les institutions régionales.

La plupart de ces fédérations gèrent des pratiques très différentes, comme les joutes nautiques, le tir à la sarbacane, la pelote basque, etc. Mais si nous prenons l'exemple de la Fédération Française des Courses Camarguaises, elle n'a été créée qu'en 1975 et reconnue par l'état qu'en 2004. Cette fédération gère une discipline sportive qui consiste à arracher des objets fixés sur les cornes des taureaux afin de marquer des points. C'est une discipline très spectaculaire qui anime de nombreuses fêtes locales dans la région de Marseille, Nîmes, Montpellier. Plus de 80 arènes ont été construites pour accueillir cette activité. Mais le but de la fédération est également de promouvoir tous

les éléments culturels liés à l'élevage de taureaux et de chevaux utilisés pour ces courses, y compris les techniques d'élevage, les costumes, la musique, etc. Le paradigme et les enjeux diffèrent donc de ceux des fédérations olympiques qui sont elles principalement centrées sur les logiques de performance sportive. On voit aussi clairement que la réalité de la situation nous ramène à chaque fois au rôle central des communautés, des groupes et des individus dans le processus de transmission des savoirs et des pratiques qui composent le PCI.

Présentation des 'razeteurs' et des costumes aux arènes d'Arles (Photo E. Grande).

Mais revenons à la situation en Bretagne où évoluent les deux partenaires associés au projet. Un point y est spécifique par rapport au système administratif français dans le domaine de la culture. Si le ministère de la culture a partout des organisations régionales, les collectivités publiques de Bretagne en ont créé une autre en parallèle en 1978 : le Conseil culturel de Bretagne (CCB). Cet organisme a depuis évolué pour devenir un organisme de coordination et de représentation des droits culturels et linguistiques des organisations culturelles de bretonnes. Environ 55 organisations en sont membres dans les domaines de la langue bretonne, de la musique, de la danse, des sports de tradition culturelle, du théâtre, etc., représentant plusieurs dizaines de milliers d'acteurs d'ONG.

Dès l'origine la fédération de Gouren fut membre du Conseil Culturel de Bretagne et de l'Institut Culturel de Bretagne qui est un organisme scientifique associé au CCB. Vous pouvez voir ci-après le plan de travail que nous avons élaboré dès les années 1980 et développé étape par étape pour promouvoir et populariser nos pratiques.

A 1980 - 2001	B 1985 - 2001	C 1990 à aujourd'hui
Structure de réflexion, d'étude et de mutualisation des ressources intellectuelles et humaines (commission des sports traditionnels de l'Institut Culturel de Bretagne – structure neutre). Organisation de séminaires et de colloques afin d'analyser la situation et étudier les perspectives.	Mise en place de rencontres internationales, création de structures et d'outils pédagogiques. Festivals internationaux de Jeux et Sports Traditionnels (JST) en Bretagne tous les deux ans à partir de 1990. Camps internationaux annuels de lutte traditionnelle à partir de 1985.	Développement du projet, avec des animations dans les fêtes, dans les écoles et formation d'éducateurs et d'enseignants. Négociation pour obtenir des accords avec les collectivités publiques afin d'organiser la transmission de la culture bretonne dans la vie publique : écoles, festivals, etc.

Ce plan de travail a été pensé afin de créer de la lisibilité et de la visibilité. Par là, la finalité était de permettre aux différentes fédérations de mettre en place leur propre politique de promotion et de développement en fonction de leur motivation et de leurs ressources humaines potentielles.

Plusieurs actions furent initiées dès les années 1980, comme des travaux de recherche pour alimenter la production de livres ethnographiques. Ci-dessus, une collection de livres réalisés par des membres de notre équipe et édités par l'Institut Culturel de Bretagne. Cette collection reçut alors un accueil très favorable car ces livres étaient parmi les premiers à être édités sur ce sujet. Le tout fut perçu comme un processus culturel positif, un peu comme l'abandon définitif d'un complexe culturel. Cette étape fut suivie par la publication de nombreux autres travaux tels que des films, des livres d'apprentissage, des études, etc.

Ci-dessus sont exposées quelques affiches des C'hoarioù Breizh, les rassemblements européens de jeux et sports traditionnels organisés en Bretagne. Le dernier, en 2001, a abouti à la création de l'AEJeST. Ces rencontres ont également contribué à faire évoluer les fédérations en Bretagne. En effet, de par leur niveau international ces rassemblements avaient besoin d'une organisation conséquente et donc d'une nouvelle stratégie vis-à-vis des organismes publics et privés. Il a fallu produire des manifestations plus « professionnelles » afin de nouer des relations de confiance avec les différents partenaires.

Ce travail a abouti en 1997 par une convention avec le Conseil Régional de Bretagne qui reconnaissait l'importance du travail des fédérations pour la transmission de la culture bretonne. Le parlement régional avait compris qu'il était important de soutenir la pratique des JST en matière d'aménagement du territoire, d'animation et de socialisation. Le deuxième niveau de l'accord était d'apporter un soutien financier aux fédérations en fonction d'objectifs fixés de manière contractuelle. Suite à cette décision, les collectivités départementales sont également allées dans la même direction.

Cependant, alors que la promotion de l'animation dans les écoles, les festivals et les temps récréatifs augmentait, un besoin croissant de structures d'animation professionnelles est vite apparu. Une politique de développement de la formation, avec des parcours d'apprentissage pour les enseignants et les animateurs fut alors mise en place pour deux raisons principales :

- 1) Rendre les écoles autonomes en formant les enseignants à l'enseignement des JST dans leur propre école,
- 2) Former le personnel pour les structures d'animation professionnelles qui interviennent auprès du public.

La construction de matériels adaptés aux scolaires afin de pouvoir proposer des valises dites 'pédagogiques' pour les écoles fut une suite logique. Celles-ci sont modulables en fonction des choix pédagogiques des écoles : matériel de certains jeux traditionnels, films et livres de vulgarisation, fiches pédagogiques, etc.

Treize structures dont les activités sont portées entre autres par des professionnels ont été créées en Bretagne. La première fut Ti ar Gouren (TaG) en 1984. Cinq autres structures sont associées à la fédération de gouren. Une

dizaine d'autres (associations culturelles, musées vivants), sans personnel professionnel, proposent également de telles activités.

Acteurs de la transmission dans les écoles, structures associatives municipales, fêtes et festivals en Bretagne

Année de démarrage	Nom des organisations (avec employés)	Structure
1984	Centre de formation Ti Ar Gouren	Association
1992	Fédération de gouren	Federation
1995	Ensavadur Breizh	Association
1996	Confédération FALSAB	Confederation
1998	Parc des jeux bretons d'Argol	Municipality
1999	Comité du Finistère de gouren	Federation
2001	Maison des jeux bretons de Mahalon	Municipality
2001	Comité des Côtes d'Armor de gouren	Federation
2001	Comité du Morbihan de gouren	Federation
2001	Comité d'Ile et Vilaine de gouren	Federation
2006	Parc des jeux bretons de St Jean Trolimon	Municipality
2015	Parc des jeux Le Carouj	Association
2018	Louarnig Park	Confédération

Initiation à un public de festivaliers à Vérone (Italie) testant la pratique du gouren. 2019

Le tableau ci-dessous montre l'impact que de telles activités peuvent avoir sur la vie sociale d'un territoire comme la Bretagne et sur la transmission de la culture régionale. Le résultat du travail effectué en 2018 par les techniciens des six instances liées au gouren a été très significatif.

En effet, depuis 1998 le Centre TaG a initié plus de 150.000 enfants et adultes différents - Ce détail n'est pas connu pour la fédération mais il faut savoir que les cycles d'initiation couvrent 7 semaines à raison d'une séance par semaine, et les élèves sont donc les mêmes pendant cette durée. De la même manière nous ne pouvons pas déterminer les chiffres exacts pour les autres structures.

Inter-classes gouren en éducation physique dans le cadre scolaire.

Type d'action	Nombre de séances	Nombre de participants
Gouren dans les écoles	$a : 154 + b : 118$	$17890 + 10605$
Jeux traditionnels à l'école	$a : 21$	$a : 2135$
Rassemblements scolaires de JST	$b : 1$	$b : 420$
JST dans les festivals et fêtes	$14 + 5$	$3500 + 2700$
Stages & formation de cadres	$b : 91$	$b : 1724$
TOTAL	$183 + 215$	$23.525 + 15.449$

Pour résumer, certains points développés dans le projet TRAWECU ne sont pas complètement nouveaux pour les fédérations de Bretagne, mais plusieurs ont dû être affinés. Cependant, même si depuis les années 1980 nous avons atteint plusieurs objectifs, d'autres restent à développer.

Suite au projet TRAWECU l'idée est de démarrer (ou relancer) des collaborations avec les autres membres du CCB afin d'être symboliquement présents ensemble au moment de tous les grands festivals culturels de la saison estivale. Ces festivals rassemblent en effet beaucoup de monde de la région et de l'étranger et sont des lieux fantastiques pour promouvoir différentes pratiques culturelles, danses, musiques, sports et jeux, etc.

Défilé avec les Bagadoù et les cercles celtiques lors du festival 2022 des 'filets bleus'. 2022

Ces actions peuvent être envisagées de diverses manières, par exemple avec de grands tournois au programme, mais aussi par de simples initiations au public (enfants et adultes) ou tout simplement des démonstrations. Il est même possible d'imaginer des rassemblements scolaires régionaux où des élèves ayant participé à une initiation au sein de leur établissement viendraient participer à une sorte d'événement culturel majeur, une finale, dont ils seraient les acteurs.

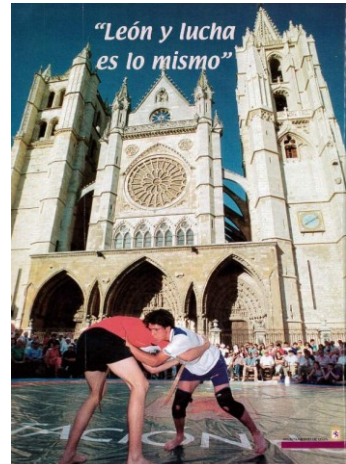
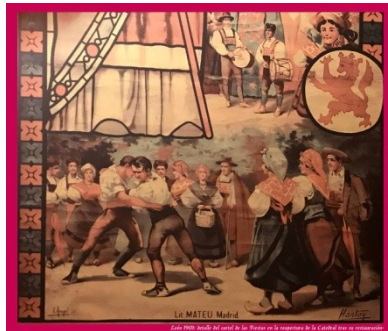
On peut aussi dire que toutes les fédérations de sports traditionnels de Bretagne devraient envisager des collaborations avec les membres du CCB car leur situation est similaire. Ainsi différents jeux de boules bretonnes sont régulièrement pratiqués par environ 20.000 personnes et chaque année environ 1.200 manifestations proposent un jeu concours, généralement organisé par des associations locales. Sans ces animations, des centaines d'événements perdraient leur fil conducteur, soit une part de sens et signification, avec alors le risque de se déliter, comme dans l'exemple des "panigiris" (fêtes paroissiales) grecs avec la lutte *pali*.

Nous observons à chaque fois que les jeux et sports de tradition culturelle font partie des activités sociales qui favorisent les échanges entre les participants et les visiteurs d'un festival et que tout cela génère une atmosphère de culture partagée qui doit être préservée et transmise. Cette interaction peut facilement être mise en évidence à partir du moment où le public peut participer aux activités, en devenant acteur et en ne restant pas spectateur, renforçant davantage « le rôle central que jouent les communautés, les groupes et les individus dans le processus de transmission des savoirs et des pratiques qui font le PCI » (UNESCO).

La oportunidad de la Lucha Leonesa (León, España)

La *Lucha Leonesa* es un elemento de la cultura tradicional (local y universal). Se trata de un deporte, pero también de una práctica lúdica y de un patrimonio reconocido (29/06/2017) como Bien de Interés Cultural (BIC) de carácter inmaterial por la administración autonómica, a la cual corresponde esa competencia en España. A pesar del desarrollo del carácter deportivo y competitivo de la Lucha Leonesa, los otros aspectos le son consustanciales y garantes de que no caiga en el olvido o el abandono. Dejar de lado alguno de ellos llevaría al empobrecimiento del bien en su conjunto, y al deterioro del desarrollo de la propia *Lucha*.

En este sentido, el Acuerdo del Gobierno autonómico para el reconocimiento como Bien de Interés Cultural a la Lucha Leonesa señala que “El aluche o lucha leonesa es un deporte tradicional autóctono, una costumbre y una tradición transmitida oralmente de generación en generación, mantenida a lo largo de los siglos hasta nuestros días, que se ha adaptado a las formas y convenciones del deporte moderno sin perder su propia esencia, convirtiéndose en una práctica regida por una federación, con competiciones regulares, que forma parte del patrimonio histórico y cultural...”

Cartel de 1901 para las Fiestas de reinauguración de la Catedral gótica de León (emblemática internacional de la misma), después de su restauración a fines del siglo XIX, con los Aluches (Lucha Leonesa) integrando los actos de celebración, y publicidad turística de la Diputación de León (gobierno provincial) de primeros años del siglo XXI, con la propia Catedral y la Lucha como motivo: “León y Lucha son los mismo”

Como deporte, la Lucha Leonesa es de uno de los más antiguos que actualmente se siguen practicando en España. Los profesores Robles-Tascón y Gutiérrez-García, del Departamento de Educación Física y Deportiva de la Universidad de León, señalaban en el capítulo “Lucha Leonesa (Leonese Wrestling)” publicado en 2020 en la obra *Traditional Martial Arts as Intangible Cultural Heritage*, editado por el *International Information and Networking Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region (ICHAP)* con el auspicio de la UNESCO, que:

“La lucha leonesa, *aluches* o *luches*, es un estilo de lucha tradicional que se practica en la provincia de León (Comunidad Autónoma de Castilla y León, España). Con una superficie de 15.581 km² y una población de unos 460.000 habitantes, León se encuentra en el interior noroeste del país y cuenta con una gran diversidad de paisajes. Incluye la Cordillera Cantábrica, el Macizo Gallego, la zona baja de El Bierzo y una alta planicie o Meseta Central. Formó parte del Reino de León (910-1230), donde en 1188 se estableció el primer sistema parlamentario de Europa (UNESCO, 2013). Dos caminos principales e históricos atraviesan la provincia, la Ruta de la Plata, de norte a sur, y el Camino de Santiago-Camino Francés, de este a oeste. Estas rutas de peregrinación y comercio fueron elementos importantes para la transmisión de prácticas culturales, ideas o artefactos, de los que se benefició la cultura leonesa.”

El citado capítulo de Robles-Tascón y Gutiérrez-García resulta de especial interés ya que en el mismo se abordan tanto los aspectos más formales de la Lucha Leonesa como los elementos sociales y culturales que la acompañan.

Es importante remarcar que esta modalidad pervive mientras que otras como “Balto”, “Lucha de la Cruz”, “Galhofa”, etc. originarias de territorios cercanos, pertenecientes al antiguo Reino de León, no corrieron igual suerte. A nivel nacional, tan sólo la Lucha Canaria ha gozado de una fortuna pareja (o superior). En este proceso de pervivencia, un elemento decisivo ha sido el proceso institucional y deportivizador (Dunning & Sheard, 1979). Prueba de ello, es que gran parte de los juegos y deportes tradicionales existentes en las mismas comunidades que conservaron los “aluches” y que, junto con estos, gozaron de relevancia hasta épocas no muy lejanas, como el “tiro de barra”, “pelota” o diferentes variedades de “bolos”, han desaparecido, perdido presencia o sufrido un importante letargo al no haber acometido procesos de institucionalización y *deportivizadores* en el mismo grado que la Lucha Leonesa. Este tipo de procesos fueron resumidos por Francisco Javier García-Blanco (1977) como un *paso de la tradición folklórica al deporte federado*, y son comunes en Europa occidental desde inicio del siglo XX para otras modalidades de deportes tradicionales.

Volviendo a esa vertiente, y como se ha señalado, se trata de uno de los “deportes” con origen más antiguo que siguen activos en España. Los lectores interesados en profundizar en la materia disponen en trabajos como el del Robles-Tascón & García-Robles (2017) de una buena guía. Actualmente la

práctica se organiza a través de la “Federación de Lucha Leonesa”, de muy reciente constitución (29/07/2021), último estadio de un largo y siempre dificultoso proceso: desde la “Primera Comisión Provincial de Lucha Leonesa” (1920-1933), pasando por la Federación Leonesa de Lucha, la Territorial de Lucha de Castilla y León (1990-2021), y siempre en el seno de la Federación Española de Lucha (actualmente Federación Española de Lucha y disciplinas Asociadas, FELOYDA). Desde 1996 se encuentra integrada en la Federación Internacional de Luchas Celtas (FILC), participando en sus encuentros y campeonatos, además de mantener contactos con otras iniciativas internacionales, como en su momento ocurriera con la Asociación Internacional de Luchas al Cinto (IBWA) (Para un más detallado seguimiento del proceso de institucionalización deportiva, Barreñada, 2015).

Es importante no dejar de considerar que, aunque la evolución del deporte institucionalizado (incluso el olímpico) ha ayudado a la conservación del mismo, también ha supuesto una innegable pérdida de valores atribuidos en origen a la práctica lúdica, al hecho cultural y al sentido civilizador. Esta pérdida se ha debido a efectos provocados por un exceso de profesionalización, competitividad y mercantilización de dichas actividades, lo que ha sido documentado y presentado ante diferentes organismos supranacionales como, por ejemplo, el Consejo de Europa o la UNESCO.

Actualmente se ha puesto énfasis en la necesidad de recuperar, potenciar, el componente cultural, lúdico y social de nuestras Luchas. En tal empeño, se ha profundizado en los valores originales que se conservan en el deporte y juego tradicional, tomándolos como una auténtica posibilidad regeneradora del “espíritu deportivo”. En este sentido, esta perspectiva viene siendo trabajada, defendida e impulsada a nivel internacional, para la Leonesa y otras Luchas Tradicionales, desde el seno de la Federación Internacional de Luchas Celtas (FILC).

La práctica de la Lucha Leonesa

La Lucha Leonesa o “aluches” se desarrolla en competiciones, denominadas “corros”, que se realizan de manera estructurada, en dos “tiempos regulares”:

- **Liga de Verano**, desarrollada de junio a octubre, es el momento en el que la lucha tiene su máximo apogeo y difusión. Se compite para la consecución de un título individual a la *Regularidad*: los luchadores, en cada una de las categorías (pesos), van sumando puntos en las competiciones que se celebran coincidiendo con las fiestas populares de las localidades que las albergan. La Liga está compuesta por una treintena de “corros” que se encuentran repartidos por las zonas en la que tiene mayor arraigo la Lucha Leonesa, en el tercio nor-oriental de la provincia de León. En su día, la presencia de estos “corros” superó los límites geográficos de dicha provincia, con arraigo en el norte de la vecina de Palencia hasta finales del pasado siglo y se extendió por diversos puntos de la geografía nacional en

época más reciente gracias al apoyo de las “casas regionales” leonesas en Asturias, Barcelona, Bilbao, Madrid, etc.

- **Liga de Invierno o de Equipos**, planteada con clara intención de socializar una disciplina que adolece de marcado carácter individual, se desarrolla habitualmente de invierno a primavera, en espacios de interior y confiando la importancia debida a los que son sustanciales protagonistas de la deportivización: los clubes.

Este modelo de competiciones son fórmulas relativamente “modernas” (su puesta en marcha como tales arranca de los años ochenta y noventa del pasado siglo), o actualizaciones de otras que fueron tradicionales, como ocurre con el “Campeón de Campeones” y dos “corros especiales” de muy marcado carácter: el “Campeonato Provincial”, a título individual (nacido en 1931), reconocido con el “cinto de plata”, o el trascendental “Montaña vs Ribera”, vigente fórmula de los enfrentamientos por bandos, cargado de los más significados elementos y valores de la lucha tradicional, seguido con pasión por los aficionados de las dos formaciones que se enfrentan a final de cada año en pugna “tan solo” por el honor comunitario.

Desde el año 2007 la práctica de la Lucha Leonesa se oficializaba para las mujeres en todas las etapas, complementando la que es relevante significación en niveles formativos o de “Base” (desde los 6 a los 18 años). El carácter integrador de los Juegos y Deportes Tradicionales es uno de sus innegables valores, compromiso y oportunidad.

El entorno de la Lucha Leonesa

La Lucha Leonesa cuenta con aficionados de marcada fidelidad. No obstante, al igual que ocurre en los casos de otras luchas hermanas, el envejecimiento del público es un mal endémico, agravado en nuestro caso con una fatídica y supuestamente irrefrenable despoblación de las comunidades rurales en las que se salvaguardan multitud de tradiciones y costumbres.

La despoblación no es exclusiva de la provincia de León, pero sí está muy acentuada en este territorio. Este proceso de despoblación y abandono de los espacios rurales ha dado lugar a un movimiento de protesta a nivel nacional que se conoce como la “España vaciada”. El envejecimiento y despoblación ha llevado a su vez a una innegable merma de espectadores en los corros. Por término medio se podría establecer que la asistencia se encuentra en una horquilla de ente 200 y 1.000 espectadores para cada cita. Si contabilizamos de manera acumulativa el volumen de asistentes para el conjunto de convocatorias programadas durante la temporada, nos encontramos con una cifra de espectadores aproximada a los 40.000.

El seguimiento por parte de los medios de comunicación, locales y provinciales especialmente, permite llegar a un público más amplio. Junto con la prensa escrita, en los últimos años se ha avanzado en la retransmisión de corros hecha por canales televisivos (principalmente locales) así como a tra-

vés de plataformas de *streaming* y redes sociales. No obstante, esta cobertura tiene un importante acento local o regional, siendo muy pocas las ocasiones en las que la Lucha Leonesa goza de atención a nivel autonómico o nacional.

La anteriormente referida despoblación de nuestras pequeñas comunidades es una clara debilidad, pero se nos ofrece la oportunidad de algunas posibles fortalezas: como detalle que merece tenerse en cuenta, durante el tramo álgido de celebración de corros, la *Liga de Verano*, se duplica la población rural de la provincia. En noticias estivales de prensa del 2022, “se estima la llegada de algo más de 180.000 (personas) a los pueblos”. La población censada en el conjunto de la provincia de León (recordamos) es de unos 460.000 habitantes, más de 250.000 en la capital y principales núcleos, con un número de más de 1200 pequeñas entidades locales (pueblos).

El referido aumento estacional es en su mayoría de población que retorna a su territorio de origen, abandonado por exigencias subsistenciales. El volumen de visitantes no “originarios” es conforme a una tendencia en aumento hacia el “turismo de interior”, creciente en el conjunto de un país como España en el que el Turismo es la primera industria nacional. *Sol* y *Costa* han sido por más de medio siglo motor de esa industria, llegando a provocar tantos desajustes y problemas como beneficios. Una mayor racionalidad y sostenibilidad son aconsejables, inevitables, para la efectividad de esa industria, su actualización y mejora, así como para el beneficio social que ha de regirnos.

El turismo rural es una de las componentes sustanciales de la nueva oferta turística y lo es de manera destacada en regiones como la leonesa. La provincia de León cuenta con 413 establecimientos de este tipo abiertos, con 3.205 plazas y 565 personas empleadas. Tras el “parón” provocado por la pandemia de Covid-19, en 2022 se volvía a cifras próximas a 2019, con datos oficiales que sitúan a la Comunidad de Castilla y León líder nacional en el mes de junio, por delante de la “ultra-turística” de las Islas Baleares.

A diferencia del “clásico” urbano, el señalado turismo rural ha venido aportando, tanto en esta Comunidad autónoma y en nuestra provincia como en otros lugares, una oferta de disfrute de actividades en el marco donde se sitúan sus alojamientos. Actividades en la Naturaleza, celebraciones y tradiciones arraigadas en sus comarcas... Se ha contemplado como oportunidad que merece tenerse en cuenta el que todo el sector turístico oferte este mismo tipo de actividades en “paquetes turísticos” que aumenten el atractivo y la consecuente permanencia de los visitantes, en su mayoría de estancias breves.

Esa oferta se fortalecería incluyendo en dichos paquetes los juegos y deportes tradicionales, la Lucha, como integrantes. En esta línea, no solo se entiende como elemento de interés las competiciones, los corros, sino infraestructuras, estructuras y eventos necesariamente coadyuvantes:

La provincia de León cuenta con numerosos museos etnográficos repartidos por todo su territorio, el más reseñable, el Museo de los Pueblos de León, perteneciente a la Diputación provincial y enclavado en la localidad de Mansil-

la de las Mulas, pero sigue sin ponerse en marcha un imprescindible “centro de interpretación” de la Lucha Leonesa, propuesto, pergeñado en varios momentos. En la actualidad se ha abierto una nueva ilusionante propuesta para su consecución. Modelos válidos los hay, mereciendo consideración “El Fuerte”, el Museo del Juego y el Deporte Tradicional en La Almunia de Doña Godina (Zaragoza, Aragón), sede oficial de la AEJeST.

La nuestra es tierra de muchas tradiciones (nos atrevemos a decir que León es una “isla de tradiciones”) que ocasionalmente reciben atención e impulso: sea éste el caso de los “Pendones concejiles”, de los “Antruejos y Máscaras”, de la rica diversidad musical y folclórica... Adolecemos, eso sí, de falta de persistencia y concentración en los esfuerzos, demasiadas veces dispersos.

Desde el apoyo institucional a todos los niveles (ayuntamientos, gobiernos provincial, autonómico y nacional, UE) es mucho lo que puede esperarse. La Diputación de León ha sido siempre un garante en el sustento de nuestra Lucha, además de agente activo en la promoción de actividad y desarrollo. Con ella se trabaja en estos momentos en un nuevo proyecto que toma los Aluches como engarce, punto de encuentro, de otros elementos patrimoniales para crear un “festival” que tiene otros referentes de la mayor validez: sirvan para el caso, los *Highland Games* de Escocia, los festivales alpinos de luchas o el excelente Intercéltico de Lorient (Bretaña). Experiencias organizativas previas las prestaron los Campeonatos de Europa de la FILC celebrados en León (1997, 2000, 2007, 2014) o un especial “Encuentro de Luchas Tradicionales 1100 Aniversario del Reino de León” que tuviera lugar en 2010.

Papel primordial corresponde al ámbito académico universitario. No son únicamente el estudio y la investigación sus competencias: también la “extensión universitaria” ha hecho causa propia de la promoción y desarrollo de nuestras tierras enfocando la oportunidad de sus bienes patrimoniales.

No es nuevo, pero sigue siendo necesario señalar que la Lucha Leonesa, involucrando a todos los agentes, públicos y privados, puede y debe actuar en buena parte potenciando factores que contribuyan al desarrollo de nuestras zonas rurales. Ese fue el espíritu de una iniciativa privada, surgida en 2016 del entusiasmo de gente de “los cintos”, con el apelativo ambivalente de “Lucha por la Montaña”. En su *ideario* se establecían objetivos como los siguientes:

- **Animar a las gentes a visitar y disfrutar de un número amplio de actividades turísticas no invasivas en las zonas rurales.**
- **Fijar y atraer nueva población a esas zonas.**
- **Poner en marcha marcas de productos locales, atractivas para los mercados.**
- **Restablecer el interés en rutas y vías históricas de interés turístico.**
- **Dar a conocer el patrimonio natural y turístico de las comarcas.**
- **Promover el desarrollo económico en las comunidades rurales.**

- **Fomentar y apoyar el emprendimiento entre los jóvenes en las zonas acosadas por el abandono poblacional.**
- **Defender el desarrollo sostenible, el futuro de los recursos para el desarrollo de las zonas rurales.**
- **Sensibilizar de la función del deporte tradicional en el fomento de la inclusión social, capacidades especiales, la igualdad de oportunidades, igualdad de género y la actividad física beneficiosa para la salud.**
- **Impulsar el alcance mediático de la Lucha Leonesa y los ámbitos en que se desarrolla.**
- **Fomentar la “práctica deportiva” de la Lucha Leonesa al margen de la competición, y desarrollar el deporte tradicional en los currícula escolares.**
- **Reforzar la cooperación y colaboración entre instituciones y organizaciones activas en el ámbito de la cultura y el deporte.**

Planteamientos como los anteriores pueden suponerse que son (siguen siendo) un “brindis al sol”, en expresión “taurina” española; sin embargo, sirva como detalle y ejemplo de todo lo posible una pequeña pero gran iniciativa de un joven emprendedor de la Montaña leonesa, Talí Riaño, hombre de la Lucha, panadero de la hermosa comarca de Valdeón en Picos de Europa, que lanzaba al mercado, con éxito, un dulce producto con el referente de una “maña” (técnica) emblemática de la Lucha, “el Garabito”.

“Atados a la tierra. Garabito. Escena de Lucha Leonesa”: escultura de Víctor Bascones, Gradefes (León, 2007). Univ. de León. “Garabitos”, dulce de Valdeón.

Desde nuestra perspectiva, los juegos y deportes tradicionales, tales como la Lucha Leonesa, son elementos singulares de la cultura popular, de nuestro patrimonio. Contienen valores y albergan costumbres esenciales para comprender la idiosincrasia de cada cultura y son un valor añadido para la oferta turística y para la promoción de nuestros territorios y comunidades. A este respecto, en el “V Forum Etnosports”, celebrado en Bakú (Azerbaiyán) en

marzo de 2022, se discutía sobre cómo en muy pocos años, el setenta y cinco por ciento de la población mundial habitará en las ciudades. Debemos de conservar, por tanto, el valor que tienen las manifestaciones culturales, lúdicas y deportivas tradicionales, fomentar su conservación y explotación dentro de los entornos rurales, sin olvidarnos de hacerlas presentes, como muestra de la cultura e identidad tradicional, en los urbanos, para evitar que éstas caigan en el olvido.

La provincia de León, con una extensión de algo más de la mitad de Bretaña, tiene (como se ha dicho) más de mil doscientos pueblos, muchos de ellos con tamaño muy pequeño y en evidente riesgo de despoblación o abandono. El uso de los deportes, el folclore y la cultura tradicional como reclamo turístico, pero también como atractivo y elemento generador de riqueza, es fundamental para revertir la situación y evitar la desaparición de muchos de estos pueblos, y de nuestras tradiciones.

Nuestras luchas, nuestros juegos y deportes tradicionales, representan y tienen un gran valor. Lo son en todos los sentidos: en el más elevado de la condición humana, pero también, y ello no se debe descartar, en el de producir bienestar y desarrollo, un aspecto que no deja de ser también parte de nuestra condición. Es nuestro deber poner en valor y subrayar estas oportunidades que nuestro acervo cultural nos provee. Estamos en condición de aprovechar los elementos que rodean a nuestros deportes tradicionales como elementos generadores de riqueza. Tenemos deportes y tradiciones cargadas de una identidad casi totémica que nuestras gentes les han dado a través de los siglos, para hacer efectiva la posibilidad de hacer uso de estos por un bien común; el de favorecer, tanto la pervivencia de estas costumbres como de las comunidades y núcleos poblacionales que durante décadas las han albergado y enriquecido.

Corro de exhibición de Lucha Leonesa en el Campus de Vegazana en 2019, dentro de los actos organizados en el 40 Aniversario de la Universidad de León.

Existen vías no desarrolladas, a veces ni siquiera exploradas, para que se emprendan acciones productivas, sostenibles, positivas... para el desarrollo o la pervivencia de esas comunidades que pusieron en alto, como un *pendón* de los nuestros, su forma de entender la vida, su esfuerzo y trabajo, a la vez que el juego, el divertimento, la fiesta, la celebración y el encuentro.

Referencias Bibliográficas

BARREÑADA-GARCIA, A. (2016). La Lucha Leonesa y su institucionalización deportivo-federativa. En Federación Territorial de Lucha de Castilla y León (Ed.), *Reglamento deportivo de la lucha leonesa y régimen disciplinario* (pp. 5-61). León, Duerna Ediciones.

GARCIA-BLANCO, F. J. (1977). *La lucha leonesa: De tradición folklórica a deporte federado*. León, Institución «Fray Bernardino de Sahagún».

ROBLES-TASCON, J. A., & GARCIA-ROBLES, H. (2017). "Repertorio bibliográfico anotado de monografías de lucha leonesa (1977-2015)". *Revista de Artes Marciales Asiáticas*, 12(2), 50.

ROBLES-TASCON, J. A., & GUTIERREZ-GARCIA, C. (2020). "Lucha Leonesa (Leonese Wrestling)", en S. Y. Park & S.-Y. Ryu (Eds.), *Traditional martial arts: As intangible cultural heritage* (pp. 86-97). ICHCAP.

Sellos postales publicados por 'Correos' en 2008 sobre juegos y deportes tradicionales de España

**Map and List
of traditional
wrestling styles
still alive in Europe**

Map with traditional wrestling styles still alive in Europe

List of traditional wrestling styles still alive around Europe

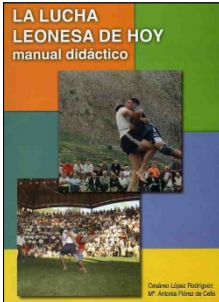
N°	Country	Region	Name of the style	Family	Name of the organisation
1	Island	Country	Glima	Belt wrestling	Glimusamband Island
1	Sweden	Country	Glima	Belt wrestling & M.A.	Glima martial art academy
2	UK	Scotland	Back-Hold	Back-hold Wrestling	Scottish wrestling Bond
3	UK	North England	Cumberland & Westm.land	Back-hold Wrestling	Cumberland & Westmorland wrestling Ass.
4	Ireland	West Ireland	Collar & Elbow	Jacket wrestling	Irish Collar & Elbow Wrestling Ass.
4	England	Yorshire	Collar & Elbow	Jacket wrestling	Irish Collar & Elbow Wrestling Ass.
5	England	Cornwall	Cornish wrestling	Jacket wrestling	Cornish wrestling Association
6	France	Brittany	Gouren	Jacket wrestling	Fédération de Gouren
7	Spain	Leon	Lucha Leonesa	Belt Wrestling	Federación de Lucha Leonesa
8	Spain	Canaria	Lucha Canaria	Mixed Belt & Jacket wrestling	Federación de Lucha Canaria
9	Suisse	All cantons	Schwingen	Mixed Belt & free style with clothes	Eidgenössischer Schwingerverband
10	Germany	Bavaria	Ranggeln	Free style with clothes	Chiemgauer Rang- gler- und Hack- lerverein - Inzell
10	Austria	Salzburg	Ranggeln	Free style with clothes	Salzburg Rang- glerverband
10	Austria	Tirol	Ranggeln	Free style with clothes	Tiroler Rangglerver- band
11	Austria	Karintia	Karnten Ringen	Jacket Wrestling	Ringergemeinschaft des Nockgebiets

See the map, page 88

12	Hungary	Schools	Grund-birkózás	Free style in standing position	Magyar Diáksport Szövetség
13	Lituania	Vilnius	Ristynės	Back-Hold	Ethnosport committee
14	Romania	Country	Trântă	Mixt B.W. & Loose-hold	ARJST
14	Rep. Of Moldova	Country	Trînta	Mixt B.W. & Loose-hold	State sport organization
15	Serbia	Country	Rvanje u koštac	Back-Hold	Sports Federation of Serbia
16	Romania	Dobrudjea	Kuresh	Belt wrestling	Uniunea Democrată a Tatarilor din România
17	Makedonia	Country	Pehlivanlar	Free style with oil	Federacija za pelivansko borenje
17	Albania	Border with Mac.	Pehlivanlar	Free style with oil	Local committees
18	Bulgaria	Country	Pehlivanlar and dry wrestling	Free style wrestling	Local committees
19	Greece	Macedonia and Thrace	Paradosiaki Pali	Free style with & without oil	Local committees
20	Turkey	Country	Yagli Güres	Free style with oil	Türkiye Güres Federasyonu
21	Turkey	Anatolia, Gaziantep	Aba güreşi	Jacket wrestling	Turkey Traditional Sport Federation
22	Italia	Sardenia Centre	S'Istrumpa	Belt Wrestling	Federazione S'Istrumpa
23	Tunisia	Madhia	Grech	Mixed Belt and free style	ATSJSP & Local Committees
24	Algeria	Country	Maabza	Back-Hold	Fédération (FAJST)

Books on Traditional Wrestling

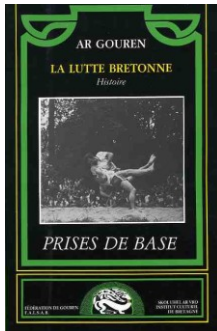
BOOKS ON TRADITIONAL WRESTLING

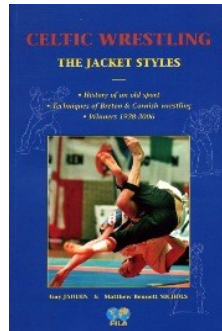
LA LUCHA LEONESA DE HOY – C. López Rodríguez y M. A. Flórez de Celis, 1995, Sp 150 p (Spanish)

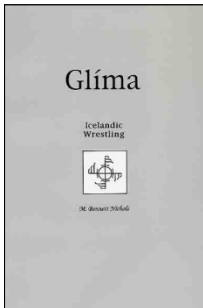
INICIACION A LA LUCHA LEONESA
C. López Rodrigo, editor, 1999, Sp, 206p. (Spanish)

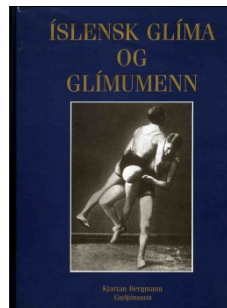
AR GOUREN, la lutte bretonne
Guy Jaouen (Edit.) 1984, Fr 86 p – in French

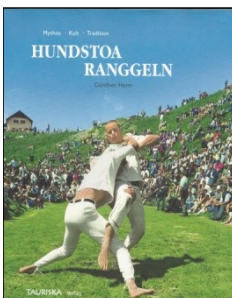
CELTIC WRESTLING, The Jacket Styles
Guy Jaouen, Matthew Nichols 2005, Fr, 220 p (English)

GLIMA, Icelandic wrestling
Matthew Bennett Nichols, 1999, 60 p, En

ÍSLENSK GLÍMA OG GLÍMUMENN, Kjartan Bergmann Gudjónsson, Is, 1993, 460 p (Icelandic)

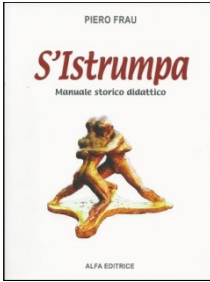

HUNDSTOA RANGGELN
G. Heim, 2014 – Au 156 p (German)

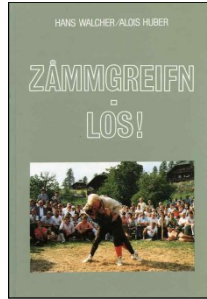

DAS RANGGELN IM PINZGAU
Ilka Peter – 2001, Au 184 p. (German)

BOOKS ON TRADITIONAL WRESTLING

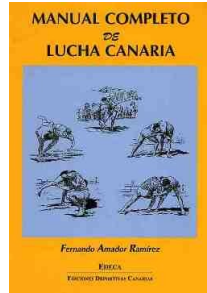
S'ISTRUMPA,
Manuale storico
didattico
 Piero Frau
 2013, It
 176p (Italian &
 Sarde)

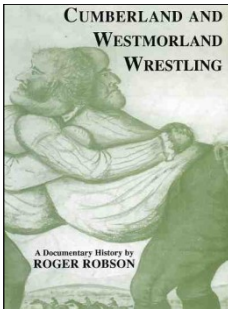
ZÄMMGREIFN
LOS, Karnten
 Ringen
 Hans Walcher,
 Alois Huber
 1990, Au
 94 p. (German)

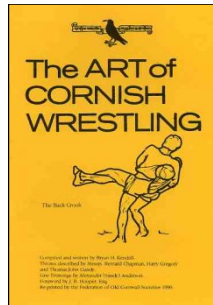
LA LUCHA
CANARIA,
 J. V. Morales
 Magyín, J.
 M. Palenzuela
 Cabrera, 2004,
 Sp, 170 p.
 (Spanish)

**MANUAL COM-
 PLETO de LU-
 CHA CANARIA**
 F. Amador Rami-
 rez, 1996, Sp,
 368 p (Span-
 ish)

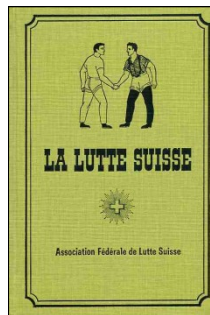
CUMBERLAND
AND WESTMOR-
LAND WRES-
TLING – Roger
 Robson 1999,
 UK, 114 p
 (English)

THE ART of
CORNISH
WRESTLING
 Brian Kendall
 1980, UK
 34 p
 (English)

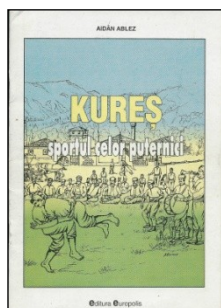

100 Jahre Eid-
genössischer
Schwingerver-
band, 1895 - 1995
 – Eidgenössischer
 Schwingerverband
 – 1995 - 328 p. -
 (German &
 French)

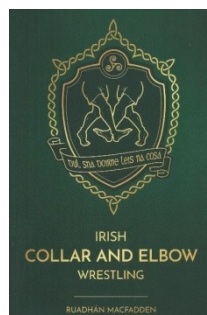

LA LUTTE
SUISSE, Ma-
nuel
 Collectif – Ass.
 Fédérale de
 Lutte Suisse,
 1980 – Ch,
 128p (French)

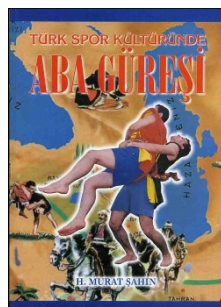
BOOKS ON TRADITIONAL WRESTLING

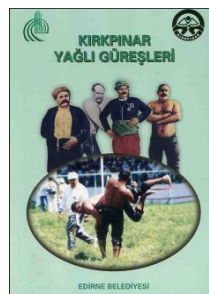
KURES, Sportul celor puternici
Aidan Ablez,
2000, Ro
30p (Romanian and Tatar).

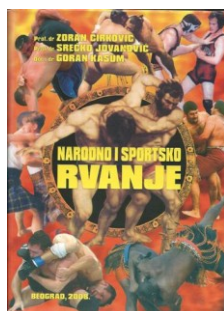
IRISH COLLAR & ELBOW Wrestling
Ruadhán MacFadden
2021 – Ir
216 p (English).

ABA GÜRESİ, Türk sport kültüründe
H. Murat Sahin,
1999, Tr, 192 p
(Turkish)

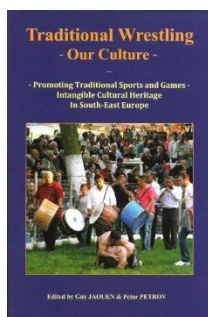
KIRKPINAR YAĞLI GÜRESLERİ –
Tayyip Yılmaz
2006, Tr
102 p (Turkish).

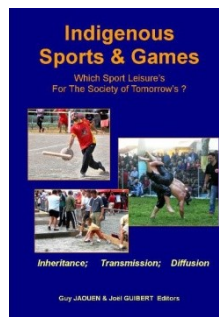
NARONO I SPORTSKO RVANJE
Z. Cirković, S. Jovanović, G. Kasum, 2008, RS, 384 p. (In Serbian).

GIOCHI TRADIZIONALI D'ITALIA,
Associazione Giochi Antichi,
2015 – It
190p (Italian)

TRADITIONAL WRESTLING, OUR CULTURE
G. Jaouen, P. Petrov (Ed.)
2018 – It, 120 p.
(In English, Greek and Romanian)

INDIGENOUS SPORTS AND GAMES
G. Jaouen, J. Guibert (Edit.)
2022, Fr – International, 140 p. (In English).

ΠΑΛΑΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Published by Palestikos Omilos Kalon Dentron
Kala Dentra, Serres, Greece

<https://jugaje.com/?lang=en>

N° ISBN 978-2-9584695-0-4

Printed and bound by Pixartprinting
Via 1° Maggio, 8 - 30020 Quarto d'Altino VE – Italia
October 2022

Traditional Wrestling, our Culture

Παραδοσιακή Πάλη, ο Πολιτισμός μας

Luptele tradiționale, cultura noastră

Традиционално рвање, наша култура

Lucha Tradicional, nuestra Cultura

Les Luttes Traditionnelles, notre Culture

Co-funded by
the European Union